

ΑΡΧΗ 1ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ

ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ Δ΄ ΤΑΞΗΣ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΚΑΙ ΕΠΑΛ (ΟΜΑΔΑ Β΄)
ΤΕΤΑΡΤΗ 20 ΜΑΪΟΥ 2015
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΙΣΤΟΡΙΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΠΕΝΤΕ (5)

ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ

ΘΕΜΑ Α1

Να δώσετε το περιεχόμενο των παρακάτω όρων:

- α) Συμβούλιο Ασφαλείας ΟΗΕ
- β) Χάτι Χουμαγιούν
- γ) Ανατολικό Ζήτημα

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Α2

Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις που ακολουθούν, γράφοντας στο τετράδιό σας τη λέξη **Σωστό** ή **Λάθος** δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί στην κάθε πρόταση:

- α) Η Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (ΕΟΚ) ιδρύθηκε με τη Συνθήκη της Ρώμης (1957).
- β) Η διεθνής οικονομική κρίση του 1929 είχε ως συνέπεια τη χρεοκοπία της Ελλάδας (1932).
- γ) Η προσπάθεια επίλυσης του Κυπριακού μέσω του Σχεδίου Ανάν κατέληξε σε επιτυχία.
- δ) Στις αρχές του 1956, ο Χρυσόστοφ εξήγγειλε την πολιτική της διαφάνειας, η οποία θα συνέβαλλε στην οικονομική ανασύνταξη της ΕΣΣΔ.
- ε) Η επανάσταση της 3^{ης} Σεπτεμβρίου 1843 οδήγησε στην παραχώρηση του πρώτου Συντάγματος του Ανεξάρτητου Ελληνικού Κράτους.

Μονάδες 10

ΘΕΜΑ Β1

Η καταστροφή της Χίου και ο αντίκτυπός της στον υπόλοιπο κόσμο.

Μονάδες 12

ΘΕΜΑ Β2

- α) Ποιες ρυθμίσεις περιλάμβανε η συνθήκη του Βουκουρεστίου (28 Ιουλίου/10 Αυγούστου 1913); (μονάδες 5)
- β) Ποια ζητήματα παρέμειναν σε εκκρεμότητα μετά την υπογραφή της παραπάνω συνθήκης και ποια από αυτά ρύθμισε το Πρωτόκολλο της Φλωρεντίας (4/17 Δεκεμβρίου 1913); (μονάδες 8)

Μονάδες 13

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

ΘΕΜΑ Γ1

Αντλώντας στοιχεία από τα κείμενα που σας δίνονται και με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις, να αναφερθείτε:

α) στην κατάσταση της Ελλάδας των αρχών της δεκαετίας του 1830 (μονάδες 10) και

β) στις πρώτες προσπάθειες συγκρότησης του ελληνικού κράτους από τον Όθωνα (μονάδες 15).

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Η κατάσταση στην Ελλάδα κατά την περίοδο της Αντιβασιλείας του Όθωνα (1833-1835)

Όταν λοιπόν στις 25 Ιανουαρίου/6 Φεβρουαρίου 1833 φθάνει ο Όθων στην Ελλάδα, συνοδευόμενος από τα τρία μέλη της αντιβασιλείας, τον Armansperg, Maurer και τον Heideck, βρίσκει τη χώρα σε πλήρη αναρχία. [...] Η οικονομική κατάσταση ήταν από κάθε άποψη αξιοθρήνητη. Αλλά και γενικά η ταμειακή κατάσταση του κράτους ήταν χαώδης. Έπρεπε να πληρωθούν οι καθυστερημένοι από το 1827 μισθοί των υπαλλήλων, που ως το τέλος του 1832 υπολογίζονταν σε 23.437.413 φοίνικες. Έπρεπε ν' αποζημιωθούν τα ναυτικά νησιά Ύδρα, Σπέτσες και Ψαρά, για να κινηθεί το εμπόριο. Οι αποζημιώσεις αυτές υπολογίζονταν σε 5 εκατ. φράγκα. Επίσης έπρεπε να εξοφληθούν οι αποζημιώσεις των αγωνιστών, που τις είχε αναγνωρίσει η συνέλευση της Τροιζήνας και που ανέβαιναν σε 9.300.000 φρ. Επίσης έπρεπε να καταβληθούν στην Τουρκία αποζημίωση 13.333.333 φρ. για την παραχώρηση της επαρχίας Λαμίας στα όρια του ελληνικού κράτους. Επίσης έπρεπε να εξοφληθούν και μερικές άλλες μικροπιστώσεις. Εκτός από όλες αυτές τις απαιτήσεις, το ελληνικό κράτος έπρεπε ευθύς μετά την εγκατάσταση της αντιβασιλείας ν' αντιμετωπίσει τις τακτικές δαπάνες της κρατικής μηχανής, της πληρωμής των τόκων του δανείου των 60 εκατ., που υπολογίζονταν σε 3.351.950 φρ., και της υπηρεσίας του χρεωλυσίου που υπολογίζονταν σε 670.390 φρ.

Απόστολος Ε. Βακαλόπουλος, *Νέα Ελληνική Ιστορία 1204-1985*, Θεσσαλονίκη: ΒΑΝΙΑΣ, 2004 κβ, σσ. 210-211.

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Η αντιβασιλεία απασχολήθηκε με την εσωτερική οργάνωση του κράτους, η οποία καταστρώθηκε και νομοθετήθηκε κατά το πρότυπο του διοικητικού οργανισμού και μηχανισμού που λειτουργούσε τότε στη Βαυαρία και στα άλλα μεσαία ή μικρά γερμανικά κράτη κατ' επίδραση του γαλλικού συγκεντρωτικού διοικητικού συστήματος του 1790 (το νέο ελληνικό διοικητικό σύστημα, κατά βάση, εξακολουθεί να υφίσταται ως σήμερα). Διατήρησε τα 7 υπουργεία που προϋπήρχαν (εξωτερικών, δικαιοσύνης, εσωτερικών, εκκλησιαστικών και εκπαίδευσης, οικονομικών, στρατιωτικών,

ΑΡΧΗ 3ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ

ναυτικών) και πρόσθεσε ως παράρτημα του υπουργείου εσωτερικών το δημοσιονομικών γραφείον, που ήταν απαραίτητο για την επίλυση των καυτών εποικιστικών προβλημάτων της χώρας. [...]

Οργανώνει τη δικαιοσύνη και συντάσσει κώδικες. Επίσης προβαίνει στη συστηματική οργάνωση της χώρας ιδρύοντας το Ανώτατον Λογιστήριον, τα κεντρικά και επαρχιακά ταμεία και το Εθνικόν Νομισματοκοπείον. Στην οργανωτική αυτή εργασία πρωταρχικός είναι ο ρόλος του Mauger.

Στις 27 Σεπτεμβρίου/9 Οκτωβρίου 1833 ιδρύεται το Ελεγκτικόν Συνέδριον με πρόεδρο τον Γάλλο οικονομολόγο Arthémond de Regny, ο οποίος εργάστηκε με ακαταπρόβλεπτο ζήλο για την οργάνωση των οικονομικών του κράτους.

Απόστολος Ε. Βακαλόπουλος, *Νέα Ελληνική Ιστορία 1204-1985*, Θεσσαλονίκη: ΒΑΝΙΑΣ, 2004 κβ, σσ. 218-219.

ΘΕΜΑ Δ1

Αξιοποιώντας στοιχεία από τα κείμενα που σας δίνονται και με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις, να παρουσιάσετε και να ερμηνεύσετε τη διαφωνία Κωνσταντίνου-Βενιζέλου ως προς τη συμμετοχή της Ελλάδας στον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο:

α) κατά την κήρυξή του (μονάδες 12) και

β) μετά τις προτάσεις της αγγλικής κυβέρνησης, το Φεβρουάριο του 1915 (μονάδες 13).

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Ο Βενιζέλος είχε έντονους συναισθηματικούς δεσμούς με τη Βρετανία και τη Γαλλία, οι οποίες, μαζί με τη Ρωσία, σχημάτιζαν τις Δυνάμεις της Αντάντ. Όχι μόνο θεωρούσε ότι θα είναι οι νικήτριες Δυνάμεις, αλλά και ότι θα ευνοούσαν περισσότερο την επίτευξη και των υπόλοιπων εδαφικών προσδοκιών της χώρας. Ο Κωνσταντίνος, αντίθετα, επίτιμος στρατάρχης του γερμανικού στρατού και παντρεμένος με την αδελφή του κάιζερ της Γερμανίας Γουλιέλμου Β΄, έτρεφε μεγαλύτερο σεβασμό προς τις στρατιωτικές ικανότητες των Κεντρικών Δυνάμεων, της Γερμανίας και της Αυστροουγγαρίας. [...]

Τον Ιανουάριο του 1915 ο Γκρέι πρότεινε να παραχωρήσει η Ελλάδα στη Βουλγαρία τις νεοαποκτηθείσες περιοχές της Καβάλας, της Δράμας και των Σερρών, με αντάλλαγμα αφενός τη Βόρειο Ήπειρο και αφετέρου την ακόμα πιο ελκυστική –αν και αόριστη– υπόσχεση «σημαντικών εδαφικών παραχωρήσεων στις ακτές της Μικράς Ασίας», η οποία με τον μεγάλο ελληνικό πληθυσμό της, συνιστούσε σημαντικό στόχο των αλυτρωτικών φιλοδοξιών.

Richard Clogg, *Συνοπτική Ιστορία της Ελλάδας 1770-2000*, Αθήνα: Κάτοπτρο, 2003², σσ. 109-111.

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Ο Βενιζέλος κατέβαλε τότε όλες τις προσπάθειες να προσανατολίσει τον βασιλιά Κωνσταντίνο και το Γενικό Επιτελείο (οι αρχηγοί του Βίκτωρ Δούσμανης και Ιωάννης Μεταξάς προβάλλουν αντιρρήσεις) προς την Entente και να φέρει την Ελλάδα στο πλευρό της. Πιστεύει πραγματικά ότι ο πόλεμος θα τελειώσει με την νίκη της Entente και ότι η Ελλάδα πρέπει να επωφεληθεί απ' αυτή την ευκαιρία, για να πραγματοποιήσει τις εθνικές της διεκδικήσεις, αλλά οι στρατιωτικές νίκες των Γερμανών και Αυστριακών σε όλα τα μέτωπα, η αποτυχία της Entente στα Δαρδανέλλια έχουν κάνει εφεκτικούς¹ πολλούς Έλληνες και προ πάντων τη βασιλική οικογένεια. Αυτοί πιστεύουν κιάλας στη γερμανική νίκη.

Απόστολος Ε. Βακαλόπουλος, *Νέα Ελληνική Ιστορία 1204-1985*, Θεσσαλονίκη: ΒΑΝΙΑΣ, 2004 κβ, σσ. 352-353.

ΚΕΙΜΕΝΟ Γ

Τα πράγματα έγιναν ακόμα πιο περίπλοκα όταν τον Φεβρουάριο του 1915, οι Σύμμαχοι της Αντάντ επιχείρησαν την ατυχή εκστρατεία των Δαρδανελλίων. Ο Βενιζέλος ανυπομονούσε να συμμετάσχει [...] Ο βασιλιάς, ενώ στην αρχή είχε συμφωνήσει με την ελληνική συμμετοχή, άλλαξε γνώμη επηρεασμένος από την παραίτηση του αρχηγού του ελληνικού Γενικού Επιτελείου, συνταγματάρχη Ιωάννη Μεταξά, μελλοντικού στρατιωτικού δικτάτορα, ο οποίος φοβόταν ότι η Βουλγαρία θα επωφελείτο από οποιαδήποτε ελληνική ανάμειξη.

Richard Clogg, *Συνοπτική Ιστορία της Ελλάδας 1770-2000*, Αθήνα: Κάτοπτρο, 2003², σ. 111.

* Όλα τα κείμενα αποδόθηκαν σε μονοτονικό· διατηρήθηκε όμως η ορθογραφία τους.

ΟΔΗΓΙΕΣ (για τους εξεταζομένους)

1. Στο εξώφυλλο να γράψετε το εξεταζόμενο μάθημα. Στο εσώφυλλο πάνω-πάνω να συμπληρώσετε τα ατομικά στοιχεία μαθητή. Στην αρχή των απαντήσεών σας να γράψετε πάνω-πάνω την ημερομηνία και το εξεταζόμενο μάθημα. **Να μην αντιγράψετε** τα θέματα στο τετράδιο και **να μη γράψετε** πουθενά στις απαντήσεις σας το όνομά σας.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων αμέσως μόλις σας παραδοθούν. **Τυχόν σημειώσεις σας πάνω στα**

¹ εφεκτικούς: διστακτικούς, επιφυλακτικούς, συγκρατημένους.

ΑΡΧΗ 5ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ

θέματα δεν θα βαθμολογηθούν σε καμία περίπτωση. Κατά την αποχώρησή σας να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.

3. Να απαντήσετε **στο τετράδιό σας** σε όλα τα θέματα **μόνο** με μπλε ή **μόνο** με μαύρο στυλό με μελάνι που δεν σβήνει.
4. Κάθε απάντηση τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
5. Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
6. Χρόνος δυνατής αποχώρησης: 10.30 π.μ.

ΣΑΣ ΕΥΧΟΜΑΣΤΕ ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ

ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ

ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ

**Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ Δ΄ ΤΑΞΗΣ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΚΑΙ ΕΠΑΛ (ΟΜΑΔΑ Β΄)**

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 30 ΜΑΪΟΥ 2014 - ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ:

ΙΣΤΟΡΙΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΤΕΣΣΕΡΙΣ (4)

ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ

ΘΕΜΑ Α1

Να δώσετε το περιεχόμενο των παρακάτω όρων:

- α. Δεκεμβριστές
- β. Σχέδιο Σουμάν
- γ. Συμφωνία Ζυρίχης – Λονδίνου (1959)

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Α2

Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις που ακολουθούν, γράφοντας στο τετράδιό σας τη λέξη **Σωστό** ή **Λάθος** δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί στην κάθε πρόταση:

- α. Η μεγάλη οικονομική κρίση των ετών 1929-1932 είχε ως αφετηρία την αιφνίδια ραγδαία πτώση των τιμών στο χρηματιστήριο του Λονδίνου.
- β. Η κατάληψη της Πολωνίας από τους Γερμανούς είχε ως αποτέλεσμα τη δημιουργία του *γκέτο της Βαρσοβίας*, όπου συγκεντρώθηκαν, υπό περιορισμό, 500.000 Εβραίοι.
- γ. Η απόβαση των Συμμάχων στη Νορμανδία, στις 6 Ιουνίου του 1944, έγινε σε εφαρμογή του σχεδίου «Μαρίτα».
- δ. Τον Δεκέμβριο του 1974 διενεργήθηκε στην Ελλάδα δημοψήφισμα για τη μορφή του πολιτεύματος, στο οποίο επικράτησαν οι υποστηρικτές της αβασίλευτης δημοκρατίας.
- ε. Το Τείχος του Βερολίνου έγινε το σύμβολο της διαίρεσης της Ευρώπης έως την πτώση του, το 1989.

Μονάδες 10

ΘΕΜΑ Β1

Ποιες συνθήκες ευνόησαν την επικράτηση της επανάστασης του 1821 στη νότια Ελλάδα;

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Β2

Ποια ήταν τα βασικά γνωρίσματα του εργοστασιακού συστήματος κατά τη βιομηχανική επανάσταση;

Μονάδες 10

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

ΘΕΜΑ Γ1

Αξιοποιώντας στοιχεία από τα κείμενα που σας δίνονται και με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις, να αναφερθείτε:

- α) στον ανταγωνισμό Ελλήνων και Βουλγάρων, στο πλαίσιο του Μακεδονικού Αγώνα, μέχρι το κίνημα των Νεοτούρκων (μονάδες 13) και
- β) στις προσπάθειες, από ελληνικής πλευράς, για την ενίσχυση του αγώνα αυτού (μονάδες 12).

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Η πορεία των διπλωματικών εξελίξεων σε συνδυασμό με την απήχηση της φιλοβουλγαρικής προπαγάνδας στο εξωτερικό και την ένταση της τρομοκρατικής δραστηριότητας των ανταρτικών ομάδων στις μακεδονικές επαρχίες, οδηγούσαν στη συνέγερση της ελληνικής κοινής γνώμης και την παρώθηση της ελληνικής κυβερνήσεως στην ανάληψη δραστικών πρωτοβουλιών. Από το 1903, δραστήριοι υπηρεσιακοί φορείς, εκπρόσωποι ποικιλώνυμων συλλόγων και απλοί ιδιώτες έτειναν να συμβάλλουν με χρηματικά κονδύλια και σύντομες ενέργειες στη διαφώτιση της διεθνούς κοινής γνώμης για τα προβλήματα του ελληνισμού της Μακεδονίας και της Θράκης. Δημοσιεύματα βασισμένα σε υπεύθυνα στατιστικά στοιχεία, ομιλίες και άρθρα επιφανών Ευρωπαίων δημοσιολόγων υπέρ των ελληνικών δικαιών και, ακόμη, σύσταση φιλελληνικών συλλόγων στο Παρίσι και το Λονδίνο, προορισμένων να ανακόψουν το ρεύμα της φιλοβουλγαρικής προπαγάνδας, προάγγελλαν μία νέα, περισσότερο δυναμική, αντίληψη στη διαχείριση των εθνικών υποθέσεων. [...] Πρωταγωνιστικό ρόλο διαδραμάτισε ο Γερμανός Καραβαγγέλης, Μητροπολίτης Καστοριάς από το 1900, ιεράρχης προορισμένος, με το ψυχικό σθένος, τη δύναμη επιβολής και την αίσθηση ρεαλισμού που τον διέκριναν, να μεταβληθεί σε εμψυχωτή και σταυροφόρο της εθνικής ιδέας, σε χώρο που ξεπερνούσε τα όρια της δικαιοδοσίας του. Η προσπάθεια για τον εντοπισμό και το συντονισμό των ενεργειών των γηγενών Ελλήνων που θα ήταν δυνατό να στρατευθούν στον αγώνα για την περιστολή της τρομοκρατίας στην ύπαιθρο και τις κωμοπόλεις της Μακεδονίας ήταν εύλογο να ενθαρρυνθεί από τις τοπικές ελληνικές προξενικές αρχές. Οι εγγενείς όμως δυσχέρειες ενός ανάλογου εγχειρήματος, [...] συνετέλεσαν στη συγκέντρωση και την αναδοχή του κύριου βάρους της προσπάθειας για την ενεργοποίηση του τοπικού στοιχείου από το Γερμανό Καραβαγγέλη. [...]

Κων. Σβολόπουλου, *Η ελληνική εξωτερική πολιτική 1900-1945*, Βιβλιοπωλείο της Εστίας, Πολιτική και Ιστορία, Αθήνα 1997⁴, σσ.41-42.

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

[Ο Παύλος Μελάς] έγραφε στη γυναίκα του Ναταλία στις 21 Αυγ./3 Σεπτ.: «Αναλαμβάνω αυτόν τον αγώνα με όλην μου την ψυχήν και με την ιδέαν ότι είμαι υποχρεωμένος να τον αναλάβω. Είχα και έχω την ακράδαντον πεποίθησιν ότι δυνάμεθα να εργασθώμεν εν Μακεδονία και να σώσωμεν

ΑΡΧΗ 3ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ – Γ΄ ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ ΚΑΙ Δ΄ ΕΣΠΕΡΙΝΩΝ

πολλά πράγματα. Έχων δε την πεποίθησιν ταύτην, έχω και υπέρτατον καθήκον να θυσιάσω το παν όπως πείσω και Κυβέρνησιν και κοινήν γνώμην περί τούτου».[...]

Ιστορία του Ελληνικού Έθνους, τ. ΙΔ΄, *Νεώτερος Ελληνισμός από 1881 ως 1913*, Εκδοτική Αθηνών Α.Ε., Αθήνα 2000², σσ. 239-240.

ΘΕΜΑ Δ1

Αντλώντας στοιχεία από τα κείμενα που σας δίνονται και με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις, να αναφερθείτε:

- α) στις στρατιωτικές επιχειρήσεις του δυτικού μετώπου, κατά τον Α΄ Παγκόσμιο πόλεμο, μέχρι το καλοκαίρι του 1918 (μονάδες 13) και
- β) στις συνθήκες που επικρατούσαν στα χαρακώματα (μονάδες 12).

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Ο Α΄ Παγκόσμιος Πόλεμος διέψευσε πολλούς στρατιωτικούς ειδήμονες που πίστευαν ότι θα τελείωνε γρήγορα: Οι ανοιχτές πολεμικές επιχειρήσεις ελιγμών και μετακινήσεων στρατευμάτων, γρήγορα σταμάτησαν στο Δυτικό Μέτωπο – τη γραμμή μάχης που απλωνόταν διαμέσου της Γαλλίας, από την Ελβετία μέχρι τη Βόρεια Θάλασσα, όπου μαινόταν ο πόλεμος για τα επόμενα τέσσερα χρόνια. Μετά την αρχική προώθηση γερμανικών στρατευμάτων στη Γαλλία, οι αντίπαλοι στρατοί ακινητοποιήθηκαν σε ένα απέραντο δίκτυο χαρακωμάτων, από το οποίο εξαπολύονταν επιθέσεις για την εκδίωξη του εχθρού, συνήθως τις σκοτεινές ώρες πριν από τα χαράματα.[...]

Μάχες που δεν κατέληγαν πουθενά σχεδόν, καταβρόχθιζαν τους άνδρες που πολεμούσαν. Πάνω από 600.000 στρατιώτες σκοτώθηκαν ή τραυματίστηκαν όταν οι Γερμανοί, χωρίς επιτυχία, πολιορκήσαν το γαλλικό οχυρό του Βερντέν, κοντά στα ανατολικά σύνορα της Γαλλίας, για διάστημα έξι μηνών, την άνοιξη του 1916. Στη μάχη κατά μήκος του ποταμού Σομ, που κράτησε από τον Ιούλιο μέχρι τον Οκτώβριο του 1916 και η οποία χάρισε στους Αγγλογάλλους όχι περισσότερα από λίγα χιλιόμετρα, οι Γερμανοί έχασαν 500.000 στρατιώτες, οι Βρεταννοί 400.000 και οι Γάλλοι 200.000. [...]

Ε. Burns, *Ευρωπαϊκή Ιστορία. Εισαγωγή στην Ιστορία και τον Πολιτισμό της νεότερης Ευρώπης*, τ.Β΄, επιμέλεια-εισαγωγή Ι.Σ. Κολλιόπουλος, μτφρ. Τάσος Δαρβέρης, Παρατηρητής, Θεσσαλονίκη 1985, σσ. 265, 266.

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

[...] Πόσον καιρό κρατάει όλο αυτό; Βδομάδες – μήνες ή χρόνια; Μόνο μέρες. Βλέπουμε το χρόνο να περνά πάνω στ' άχρωμα πρόσωπα των νεκρών, τρώμε μηχανικά, τρέχουμε, τρυπούμε κορμιά με τις ξιφολόγχες, πυροβολούμε, σκοτώνουμε, ξαπλώνουμε και πέρα, είμαστε εξασθενημένοι, παραδομένοι [...]

[...] Τα πολυβόλα θερίζουν. Ξέρω ότι τα συρματοπλέγματά μας είναι πολύ δυνατά και σχεδόν αδιαπέραστα – σε μερικά σημεία είναι φορτωμένα με ισχυρό ηλεκτρικό ρεύμα. Οι πυροβολισμοί από τα τουφέκια δυναμώνουν. [...]

[...] Έχουμε πια συνηθίσει και τους ποντικούς στο χαράκωμα. Έρχονται κι αυτοί από την ουδέτερη ζώνη – και ξέρουμε για ποιο λόγο. [...] Τη νύχτα ακούμε πάλι το θόρυβο από τις μηχανές, πίσω απ' τις εχθρικές γραμμές. Όλη μέρα, έχουμε μόνο τον κανονικό βομβαρδισμό, έτσι που είμαστε σε θέση να επιδιορθώσουμε τα χαρακώματα. [...]

[...] Πίσω μας βρίσκονται βροχερές βδομάδες – γκρίζος ουρανός, γκρίζα, υγρή γη, γκρίζος θάνατος. Μόλις βγούμε έξω η βροχή μάς μουλιάζει αμέσως κάτω απ' τις χλαίνες και τ' αδιάβροχά μας· και μένουμε βρεγμένοι όλο τον καιρό που βρισκόμαστε στην πρώτη γραμμή. Ποτέ δε στεγνώνουμε. Αυτοί που φορούν ψηλές μπότες, δένουν τσουβάλια με άμμο μπρος στα χαρακώματα, έτσι που να μη πλημμυρίσουμε πολύ γρήγορα· τα όπλα μας έχουν παλιώσει, τα ρούχα μας το ίδιο, όλα έχουν μουλιάσει και λυώνουν, το χρώμα γίνεται μια λαδερή μάζα κι ανάμεσά του βλέπεις κίτρινες λιμνούλες με κόκκινες ραβδώσεις από αίμα, όπου νεκροί, τραυματίες κι όσοι καταφέρνουν να επιβιώσουν βουλιάζουν αργά και σιωπηλά. [...]

Έριχ Μαρία Ρεμάρκ, *Ουδέν Νεώτερον από το Δυτικόν Μέτωπον*, μτφρ. Δ. Κωστελένος, Εκδ. Δαρέμα, Αθήνα χχ, σσ. 110, 170, 106, 218.

*Όλα τα κείμενα αποδόθηκαν σε μονοτονικό· διατηρήθηκε όμως η ορθογραφία τους.

ΟΔΗΓΙΕΣ (για τους εξεταζομένους)

1. Στο εξώφυλλο να γράψετε το εξεταζόμενο μάθημα. Στο εσώφυλλο πάνω-πάνω να συμπληρώσετε τα Ατομικά στοιχεία μαθητή. Στην αρχή των απαντήσεών σας να γράψετε πάνω-πάνω την ημερομηνία και το εξεταζόμενο μάθημα. **Να μην αντιγράψετε** τα θέματα στο τετράδιο και **να μη γράψετε** πουθενά στις απαντήσεις σας το όνομά σας.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων αμέσως μόλις σας παραδοθούν. **Τυχόν σημειώσεις σας πάνω στα θέματα δεν θα βαθμολογηθούν σε καμία περίπτωση.** Κατά την αποχώρησή σας να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
3. Να απαντήσετε **στο τετράδιό σας** σε όλα τα θέματα **μόνο** με μπλε ή **μόνο** με μαύρο στυλό με μελάνι που δεν σβήνει.
4. Κάθε απάντηση τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
5. Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
6. Χρόνος δυνατής αποχώρησης: 10.30 π.μ.

ΣΑΣ ΕΥΧΟΜΑΣΤΕ ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ

ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ

ΑΡΧΗ 1ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ -Γ΄ ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ

ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΠΑΛ (ΟΜΑΔΑ Β΄)
ΔΕΥΤΕΡΑ 20 ΜΑΪΟΥ 2013 - ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ:
ΙΣΤΟΡΙΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΤΕΣΣΕΡΙΣ (4)

ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ

ΘΕΜΑ Α1

Να δώσετε το περιεχόμενο των παρακάτω όρων:

- α. Νεοτουρκικό Κίνημα
- β. Ψυχρός Πόλεμος
- γ. Συμβούλιο της Ευρώπης

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Α2

Να συνδυάσετε τα ονόματα των ηγετών με τα ονόματα των χωρών των οποίων ηγήθηκαν, αντιστοιχίζοντας κάθε φορά ένα γράμμα της πρώτης στήλης με έναν αριθμό της δεύτερης στήλης. (Περισσεύουν δύο ονόματα χωρών).

ΣΤΗΛΗ Α	ΣΤΗΛΗ Β
α. Ρίτσαρντ Νίξον	1. Κύπρος
β. Γκαμάλ Αμπντέλ Νάσερ	2. Νότια Αφρική
γ. Μαχάτμα Γκάντι	3. Ινδία
δ. Νέλσον Μαντέλα	4. Μεγάλη Βρετανία
ε. Γλαύκος Κληρίδης	5. Ελλάδα
	6. ΗΠΑ
	7. Αίγυπτος

Μονάδες 10

ΘΕΜΑ Β1

Να παρουσιάσετε:

- α) Τους κατευθυντήριους στόχους των νικητριών δυνάμεων του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου στο Συνέδριο Ειρήνης των Παρισίων (μονάδες 4) και
- β) Το περιεχόμενο της συνθήκης των Βερσαλλιών (μονάδες 8).

Μονάδες 12

ΘΕΜΑ Β2

Ποια ήταν η γενικότερη σημασία:

- α) Της επικράτησης των Ελλήνων στον ελληνοϊταλικό πόλεμο (μονάδες 7) και
- β) Του ελληνογερμανικού πολέμου (μονάδες 6).

Μονάδες 13

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

ΘΕΜΑ Γ1

Αξιοποιώντας τα στοιχεία που περιέχονται στο κείμενο που σας δίνεται και με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις, να παρουσιάσετε τις ρυθμίσεις του Πρωτοκόλλου της Ανεξαρτησίας (22 Ιανουαρίου/3 Φεβρουαρίου 1830) σχετικά με την εθνική ανεξαρτησία, την εδαφική έκταση και τη μορφή του πολιτεύματος στο υπό ίδρυση Ελληνικό Κράτος.

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ

[Τò πρωτόκολλο τῆς 3^{ης} Φεβρουαρίου 1830]

Στις 22 Ιανουαρίου/3 Φεβρουαρίου 1830, ἡ Διάσκεψη τοῦ Λονδίνου, ὕστερα ἀπὸ ἀγγλικὴ πρόταση, διακήρυξε τὴν πολιτικὴ ἀνεξαρτησία τῆς Ἑλλάδος, μὲ τὸ ἄρθρο 1 τοῦ πρωτοκόλλου ποὺ ὑπογράφεται ἀπὸ τοὺς πληρεξουσίους τῆς Ἀγγλίας, τῆς Γαλλίας καὶ τῆς Ρωσίας, Ἀμπερντην, Μονμορανσύ Λαβάλ καὶ Λίβεν. Τὸ ἄρθρο 1 τοῦ πρωτοκόλλου τῆς 3^{ης} Φεβρουαρίου 1830 ὀρίζει: «Ἡ Ἑλλὰς θέλει σχηματίσει ἓν Κράτος ἀνεξάρτητον, καὶ θέλει χαίρει ὅλα τὰ δίκαια, πολιτικά, διοικητικὰ καὶ ἐμπορικά, τὰ προσπεφυκότα¹ εἰς ἐντελεῖ ἀνεξαρτησίαν». [...]

Τὸ ἄρθρο 2 τοῦ πρωτοκόλλου τῆς 3^{ης} Φεβρουαρίου 1830 ὀρίζει: «... Ἡ διοριστικὴ γραμμὴ τῶν συνόρων τῆς Ἑλλάδος, ἀρξαμένη ἀπὸ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ἀσπροποτάμου², θέλει ἀνατρέξει τὸν ποταμὸν αὐτὸν [...] καὶ θέλει καταλήξει εἰς τὸ ὄρος Ἀρτοτίνα, ἐξ οὗ θέλει ἀκολουθήσει τὴν [...] κορυφὴν τοῦ ὄρους Οἴτης, ἕως τὸν κόλπον τοῦ Ζητουνίου³. [...]»

Ἡ συνοριακὴ γραμμὴ τοῦ πρωτοκόλλου τῆς 3^{ης} Φεβρουαρίου 1830 κρατᾷ ἔξω ἀπὸ τὸ ἔδαφος τῆς Ἑλλάδος μεγάλο τμήμα τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος, ἰδιαίτερα τῆς δυτικῆς. [...]

Τὸ ἄρθρο 3 τοῦ πρωτοκόλλου ὀρίζει: «Ἡ ἐλληνικὴ Κυβέρνησις θέλει εἶναι μοναρχικὴ καὶ κληρονομικὴ κατὰ τάξιν πρωτοτοκίας· θέλει ἐμπιστευθῆ εἰς ἓνα ἡγεμόνα, ὅστις [...] θέλει φέρει τὸν τίτλον Ἡγεμῶν Κυριάρχης τῆς Ἑλλάδος. [...]»

Τὸ ἄρθρο 8 τοῦ πρωτοκόλλου ὀρίζει: «Ἐκάστη τῶν τριῶν Αὐλῶν φυλάττει τὴν [...] ἐξουσίαν τοῦ νὰ ἐγγυᾶται περὶ τοῦ ὅλου τῶν προηγουμένων συμβιβασμῶν καὶ ἄρθρων. Αἱ περὶ ἐγγυήσεως πράξεις, ἐὰν γενῶσι, θέλουν συνταχθῆ χωριστά. [...]»

Οἱ Δυνάμεις ἔβλεπαν στὸ πρωτόκολλο τὴν ὀριστικὴ διευθέτηση ἐνοχλητικοῦ ζητήματος. Οἱ Ἕλληνες ἀντίθετα ἔβλεπαν σ' αὐτό, καὶ ἰδιαίτερα στὸ πρῶτο ἄρθρο του, ἀπλῶς τὴν ἀπαρχὴ τοῦ ἐλεύθερου πολιτικοῦ βίου τοῦ Ἔθνους. Καὶ πραγματικά, μὲ τὸ πρωτόκολλο τοῦ Λονδίνου τῆς 3^{ης} Φεβρουαρίου τοῦ 1830 τερματιζόταν ἡ Ἑλληνικὴ Ἐπανάσταση, ἀλλὰ καὶ

¹ Τὰ προσπεφυκότα, δηλ. αὐτὰ που ἀρμόζουν.

² τοῦ Ἀσπροποτάμου, δηλ. τοῦ Ἀχελώου

³ τοῦ Ζητουνίου, δηλ. τῆς Λαμίας.

ΑΡΧΗ 3ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ -Γ΄ ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ

ἄρχιζε νὰ ὑπάρχη ἐπίσημα στὴ διεθνῆ κοινωνία τὸ Ἑλληνικὸ Κράτος. Ἔτσι πραγματοποιοῦνταν κρίσιμη καμπὴ τῆς Ἑλληνικῆς Ἱστορίας.

Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους, τομ. ΙΒ΄: *Ἡ Ἑλληνικὴ Ἐπανάσταση καὶ ἡ ἴδρυση τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους (1821-1832)*, Ἀθήνα: Ἐκδοτικὴ Ἀθηνῶν Α.Ε., ²2000, σσ. 536-537.

ΘΕΜΑ Δ1

Αντλώντας στοιχεία ἀπὸ τα κείμενα που σας δίνονται καὶ με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις, νὰ αναφερθεῖτε στὴν οικονομικὴ καὶ κοινωνικὴ συγκυρία, ὅπως αὐτὴ παρουσιάζεται στὴν Ἑυρώπη καὶ τις ΗΠΑ κατὰ τὴ δεκαετία 1920-1930.

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Μαζικὴ κατανάλωση καὶ μαζικὴ ψυχαγωγία

Ἡ μαζικὴ κατανάλωση καὶ ἡ μαζικὴ παραγωγή ἀγαθῶν δημιούργησαν τὴν ευημερία τῆς δεκαετίας τοῦ '20 [...]. Περισσότεροι ἄνθρωποι μποροῦσαν νὰ αγοράσουν αυτοκίνητο, μικρὲς ηλεκτρικὲς συσκευές, ὅπως ραδιόφωνα καὶ φωνογράφους, καθὼς καὶ ἐνδύματα ἀπὸ συνθετικὰ υφάσματα, τὴν κατασκευὴ τῶν ὁποίων ἔκαναν δυνατὴ τὰ ἐπιτεύγματα τῆς χημείας. [...] Με τὴ σταδιακὴ επικράτηση τῆς οκτάωρης ἐργασίας, ὄλο καὶ περισσότερη προσοχὴ δινόταν στὸν ἐλεύθερο χρόνο ὡς μὴ θετικὴ πλέον πηγὴ ἀνθρώπινης ικανοποίησης γιὰ ὄλους καὶ ὄχι μόνον γιὰ τοὺς πλουσίους. Τα παραθαλάσσια θέρετρα τῆς Ἑυρώπης ἀρχισαν νὰ γεμίζουν ἀπὸ παραθεριστὲς καθὼς ὄλο καὶ περισσότεροι ἄνθρωποι εἶχαν τὸν χρόνο καὶ τὰ μέσα νὰ ἀπολαμβάνουν τις διακοπὲς τοὺς. Μία ἐκρηξὴ ἐνδιαφέροντος γιὰ τὸ ποδόσφαιρο μεταξὺ τῶν Ἑυρωπαϊῶν μποροῦσε νὰ συγκριθεῖ μόνον με τὴν παράλληλη ἀνάπτυξη τοῦ επαγγελματικοῦ μπέιζ-μπολ καὶ τοῦ ποδοσφαίρου στα κολέγια τῶν ΗΠΑ. Τεράστια στάδια ἀρχισαν νὰ χτίζονται σὲ ὅλη τὴν Ἑυρώπη.

F.W. Pethick Lawrence (ed.), *The Trial of the Suffragette Leaders*, στο: Noble et al., *Western Civilization. The Continuing Experiment*, τ. 2, London: Houghton Mifflin Co., ⁴2005, σ. 898, στο: Ἱστορία τοῦ νεότερου καὶ τοῦ σύγχρονου κόσμου (ἀπὸ τὸ 1815 ἕως σήμερα), Γ΄ Γενικοῦ Λυκείου & Δ΄ Ἐσπερινοῦ Λυκείου Γενικῆς Παιδείας, Ἀθήνα: ΙΤΥΕ Διόφαντος, 2013, σ. 98.

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

[Τὰ ὅρια τῆς ευημερίας]

Ἡ ευημερία ἔχει ὡστόσο καὶ τὰ ὅριά της. Πρῶτα πρῶτα δὲν εἶναι καθόλου πανευρωπαϊκὸ φαινόμενο. Ὅσες χῶρες ἀποζοῦν κατ' ἐξοχὴν ἀπὸ τὴ γεωργία καὶ τὴν ἐξαγωγή ἀγροτικῶν προϊόντων υποφέρουν ἀπὸ τὴ

ΑΡΧΗ 4ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ -Γ΄ ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ

συσσώρευση αποθεμάτων και την πτώση των τιμών που χαρακτηρίζουν αυτό τον τομέα. Η κεντρική και ανατολική Ευρώπη, απ' όπου αντλούσε προπολεμικά το υπόλοιπο τμήμα της ηπείρου το μισό των εισαγωγών του σε σιτάρι, έχει περιοριστεί στο 10% της αγοράς, εξαιτίας του αμερικανικού ανταγωνισμού. Ακόμη και στη Γαλλία, όπου η αγροτική παραγωγή προστατεύεται από υψηλούς τελωνειακούς δασμούς, οι αγρότες με δυσκολία συναγωνίζονται τα ξένα προϊόντα. Το ίδιο και στη Γερμανία, όπου οι αγρότες καταχρεώνονται και υποθηκεύουν τη γη τους (ανατολικά του Έλβα το ύψος των χρεών ξεπερνάει στα 1929 την αξία των κτημάτων σε ποσοστό 50 ως 100%).

S. Berstein και P. Milza, *Ιστορία της Ευρώπης*, τ.3: *Διάσπαση και Ανοικοδόμηση της Ευρώπης, 1919 έως σήμερα*, Αθήνα: Αλεξάνδρεια, 1997, σ. 48.

ΟΔΗΓΙΕΣ (για τους εξεταζομένους)

1. Στο εξώφυλλο να γράψετε το εξεταζόμενο μάθημα. Στο εσώφυλλο πάνω-πάνω να συμπληρώσετε τα Ατομικά στοιχεία μαθητή. Στην αρχή των απαντήσεών σας να γράψετε πάνω-πάνω την ημερομηνία και το εξεταζόμενο μάθημα. Να μην αντιγράψετε τα θέματα στο τετράδιο και να μην γράψετε πουθενά στις απαντήσεις σας το όνομά σας.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων αμέσως μόλις σας παραδοθούν. Τυχόν σημειώσεις σας πάνω στα θέματα δεν θα βαθμολογηθούν σε καμμία περίπτωση. Κατά την αποχώρησή σας να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
3. Να απαντήσετε στο τετράδιό σας σε όλα τα θέματα **μόνο** με μπλε ή **μόνο** με μαύρο στυλό με μελάνι που δεν σβήνει.
4. Κάθε απάντηση τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
5. Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
6. Χρόνος δυνατής αποχώρησης: 10.30 π.μ.

ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ

ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ

ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ

Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ Δ΄ ΤΑΞΗΣ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ

ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ ΚΑΙ ΕΠΑΛ (ΟΜΑΔΑ Β΄)

ΤΕΤΑΡΤΗ 23 ΜΑΪΟΥ 2012

ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ: ΙΣΤΟΡΙΑ

ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΠΕΝΤΕ (5)

ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ

ΘΕΜΑ Α1

Να δώσετε το περιεχόμενο των παρακάτω διεθνών συμφωνιών:

- α. Συνθήκη του Αγίου Στεφάνου (1878)
- β. Σύμφωνο Μολότοφ-Ρίμπεντροπ (1939)
- γ. Συνθήκη του Μάαστριχτ (1992)

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Α2

Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις που ακολουθούν γράφοντας στο τετράδιό σας τη λέξη **Σωστό** ή **Λάθος** δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί στην κάθε πρόταση:

- α. Ο Κριμαϊκός Πόλεμος έληξε με τη νίκη και τον θρίαμβο της Ρωσίας.
- β. Η Θεσσαλία παραχωρήθηκε στην Ελλάδα από την Πύλη (1881) μετά από σύσταση του Συνεδρίου του Βερολίνου (1878).
- γ. Η Συνθήκη Ειρήνης, που υπογράφηκε στο Βουκουρέστι την 28^η Ιουλίου / 10^η Αυγούστου 1913, κατακύρωσε την Κρήτη στην Ελλάδα.
- δ. Ο ΟΗΕ ιδρύθηκε αμέσως μετά τη λήξη του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου.
- ε. Μετά την κατάληψη της εξουσίας από τους Μπολσεβίκους (Οκτώβριος 1917) ο Λένιν ευνοούσε την ειρήνη για λόγους εσωτερικούς.

Μονάδες 10

ΘΕΜΑ Β1

Να παρουσιάσετε τη διαμάχη μεταξύ Υψηλάντη και Φιλικών αφενός και των προκρίτων της Πελοποννήσου αφετέρου, καθώς και τις επιδιώξεις των δύο αυτών παρατάξεων κατά το πρώτο έτος της Ελληνικής Επανάστασης.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Β2

Να αναφέρετε τα τεχνολογικά μέσα, τα οποία χρησιμοποιήθηκαν από τους δύο αντιπάλους συνασπισμούς κατά τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, και να προσδιορίσετε τον ρόλο τους στη διεξαγωγή του.

Μονάδες 10

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

ΘΕΜΑ Γ1

Αξιοποιώντας τα στοιχεία που περιέχονται στα κείμενα που σας δίνονται και με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις, να παρουσιάσετε τις κατευθυντήριες γραμμές της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής μετά τη Συνθήκη της Λωζάνης και την πορεία υλοποίησής τους μέχρι το 1932.

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

[Ο Βενιζέλος αναλύει τις κατευθυντήριες γραμμές της εξωτερικής του πολιτικής]

«Η πολιτική αυτή συνίστατο πρώτον εις τήν ἀποκατάστασιν σχέσεων μέ τήν Μεγάλην Μεσογειακήν Δύναμιν, τήν γείτονά μας Ἰταλίαν, σχέσεων ὅσον εἶναι δυνατόν ἐγκαρδίων καί ἀναλόγων μέ ἐκείνας, τάς ὁποίας ἔχει ἡ Ἑλλάς ἐπί ἓνα ὄλον αἰῶνα μέ τήν Γαλλίαν καί Ἀγγλίαν. Δευτέρα βᾶσις τῆς εξωτερικῆς μας πολιτικῆς ἦτο νά ἐκκαθαρίσωμεν τάς διαφοράς μας ὄχι μόνο μέ τήν Γιουγκοσλαβίαν, ἐξ ἀφορμῆς τῆς Σερβικῆς ζώνης τῆς Θεσσαλονίκης, ἀλλά καί μέ τήν Τουρκίαν καί μετά ταύτην μέ τήν Βουλγαρίαν καί τήν Ἀλβανίαν, διότι συμφέρον ἡμῶν ἦτο νά φθάσωμεν, ἂν ἦτο δυνατόν, καί μέ αὐτά τά κράτη εις μίαν πλήρη ἐκκαθάρισιν τοῦ παρελθόντος καί τήν

ΐδρυσιν στενω̄ν σχέσεων φιλίας, μολονότι ἡ φιλία μας μέ τας δύο τελευταίας γειτονικάς χώρας ἤρχετο εἰς δευτέραν μοῖραν. Τρίτη βάσις ἦτο ἡ ἐπιμελής ἀποφυγή τῆς ἐξαρτήσεώς μας ἀπό οἰονδήποτε ἐκ τῶν συνδυασμῶν τῶν Μεγάλων Δυνάμεων· καί δὴ ἐκείνων, αἵτινες ἐζήτουν νά ἀσκοῦν ἐπιρροήν εἰς τὰ Βαλκάνια, εἰς τρόπον ὥστε, ἂν θά εἶχε ἡ ἀνθρωπότης τήν δυστυχίαν νά ἴδῃ καί πάλιν ἐκρηγνυόμενον ἓνα μέγαλον πόλεμον, νά μή παρασυρθῶμεν καί ἡμεῖς εἰς αὐτόν ὑποχρεωτικῶς ὡς ἐκ τοῦ συνδέσμου, τόν ὁποῖον θα εἶχομεν μέ τόν ἓνα τῶν διαμαχομένων».

Κ. Σβολόπουλος, *Ἡ Ἑλληνική Ἐξωτερική Πολιτική, 1900–1945*, Ἀθήνα: Βιβλιοπωλεῖον τῆς «Ἐστίας», ⁴1997, σ. 212.

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

[Το ευρωπαϊκό ὄραμα του Βενιζέλου]

[...] «Ἡ ἐλληνική κυβέρνησις χαιρετίζει με τῆ μεγαλύτερη ικανοποίησις τὴν ιδέα τῆς ἐνότητος τῶν λαῶν τῆς Ευρώπης· προκειμένου νὰ διασκεδαστεῖ κάθε ἀνησυχία, τὸ εγχείρημα οφείλει νὰ ἀναληφθεῖ στα πλαίσια τῆς διεθνούς οργάνωσις καὶ νὰ σεβαστεῖ τὴν ἐθνικὴ κυριαρχία τῶν κρατῶν· ἡ ευρωπαϊκὴ ἔνωσις, κάτω ἀπὸ ἀνάλογες συνθήκες, ὄχι μόνον δὲν θα ὀδηγήσῃ ἐν εὐασθένησῃ ἀλλὰ καὶ θα συμβάλῃ ἐνίσχυσις «τῆς Ευρώπης τῶν πατρίδων»· τὰ ευρωπαϊκὰ κράτη θα ἐξασφαλίσουν σημαντικὰ πλεονεκτήματα ὄχι μόνον ἐν ὀικονομικῷ, ἀλλὰ καὶ ἐν πολιτικῷ τομέῃ· ἡ ἐξέλιξις πρὸς τὴν ὀμοσπονδιοποίησις οφείλει νὰ ἐπιχειρηθεῖ με ἰδιαίτερη προσοχή καὶ με προϋπόθεσις τὴν πίστωσις χρόνου».

Κ. Σβολόπουλος, *Ἐλευθέριος Βενιζέλος. Δώδεκα Μελετήματα*, Ἀθήνα: Ἐλληνικά Γράμματα, 1999, σ. 226-227.

ΘΕΜΑ Δ1

Ἀντλώντας στοιχεῖα ἀπὸ τὰ κείμενα που σας δίνονται καὶ με βάση τὴς ἱστορικὴς σας γνώσεις, νὰ ἀναφερθεῖτε ἐν τῶν διαφωνίῃς καὶ τῶν ρυθμίσεῖς τῶν συμμάχων – νικητῶν τοῦ Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου ἀπὸ τὸ 1945 ὡς τὸ 1949 σχετικά με τὸ μέλλον τῆς Ἀνατολικῆς Ευρώπης (μονάδες 10) καὶ τῆς Γερμανίας (μονάδες 15).

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

[Εγκαθίδρυση φιλοσοβιετικών καθεστώτων στην Ανατολική Ευρώπη]

[...] Σταδιακά, σε διαφορετικά χρονικά σημεία σε κάθε χώρα της Ανατολικής Ευρώπης, οι Σοβιετικοί εγκατέστησαν φιλικές προς αυτούς κυβερνήσεις, [...] σταθεροποιώντας κομμουνιστικά καθεστώτα: στη Ρουμανία τον Νοέμβριο του 1946, στην Πολωνία τον Ιανουάριο του 1947, στην Ουγγαρία τον Αύγουστο του 1947 [...]. Στα τέλη του 1947, μόνον στην Τσεχοσλοβακία (όπου στις ελεύθερες εκλογές του Μαΐου 1946 το κομμουνιστικό κόμμα έλαβε το 38% των ψήφων) εξακολούθησε να επιβιώνει κυβέρνηση με τη συμμετοχή αστικών πολιτικών δυνάμεων, και εκεί όμως κρίσιμα υπουργεία και τομείς της διοίκησης (οι ένοπλες δυνάμεις, οι δυνάμεις ασφαλείας) ελέγχονταν από τους κομμουνιστές.

Ε. Χατζηβασιλείου, *Εισαγωγή στην ιστορία του μεταπολεμικού κόσμου*, [Νεότερη και Σύγχρονη Ιστορία 5], Αθήνα: Εκδόσεις Πατάκη, ⁹2008, σ. 84.

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

[Το συμμαχικό Συμβούλιο Ελέγχου στη Γερμανία]

[...] Για τη Γερμανία που ακόμα αντιστεκόταν, η απόφαση των τριών ήταν η χωρίς όρους παράδοση. Στην κατεχόμενη Γερμανία κυριαρχία θα ασκούσαν οι δυνάμεις κατοχής των τριών μεγάλων νικητών με όργανο το Συμβούλιο Ελέγχου. Οι αποφάσεις του συμβουλίου έπρεπε να λειτουργούν με ομοφωνία, διαφορετικά κάθε ζώνη επιρροής θα λειτουργούσε με τις δικές της αποφάσεις. Ο Ρούζβελτ θεώρησε σκόπιμο να ανατεθεί και μια ζώνη επιρροής στους Γάλλους. Ο Στάλιν αντέδρασε στην πρόταση αυτή, διότι δεν ήθελε ακόμα ένα μέλος στο Συμβούλιο Ελέγχου, όμως μπροστά στην επιμονή των δύο άλλων και επειδή είχε εξασφαλίσει τον έλεγχο της Πολωνίας, αποφάσισε να υποχωρήσει.

Θ. Βερέμης, Εφημ. Η Καθημερινή, Κυριακή 10 Ιουλίου 2011, σ. 26.

ΚΕΙΜΕΝΟ Γ

[Διενέξεις των Συμμάχων για το μέλλον της Γερμανίας]

Το κύριο αντικείμενο της διένεξης των Σοβιετικών με τους Δυτικούς έμοιαζε να είναι η Γερμανία [...]. Από τις αρχές του 1946 οι απόψεις των πρώην συμμάχων για το θέμα εμφανίζονται διαμετρικά αντίθετες. Η ΕΣΣΔ, που είχε υποστεί τα πάνδεινα από τη γερμανική εισβολή και φοβόταν μήπως οι Αμερικανοί αξιοποιήσουν τη στρατιωτική υπεροχή που τους πρόσφερε η αποκλειστική κατοχή ατομικών όπλων με σκοπό να διαλύσουν το «προλεταριακό κράτος» (κάτι που κανένας δεν σκεφτόταν σοβαρά στις Ηνωμένες Πολιτείες), επιδόθηκε συστηματικά στη διάλυση των εργοστασίων της ζώνης που έλεγχε, για να ενισχύσει τη δική της οικονομική ανόρθωση και να πετύχει τη μακρόχρονη εξασθένηση του παλιού της εχθρού. Απεναντίας οι Αμερικανοί και οι Βρετανοί, που πίστευαν ότι μια Γερμανία φτωχή, δυσαρεστημένη και απογυμνωμένη από ηγετικά στελέχη θα πιανόταν πιο εύκολα στο δόκανο του κομμουνισμού, έδωσαν γρήγορα τέλος στην πολιτική της αποβιομηχάνισης και των αντιναζιστικών εκκαθαρίσεων.

S. Berstein και P. Milza, *Ιστορία της Ευρώπης*, τ. 3: *Διάσπαση και Ανοικοδόμηση της Ευρώπης, 1919 έως σήμερα*, Αθήνα: Αλεξάνδρεια, 1997, σ. 175-176.

ΟΔΗΓΙΕΣ (για τους εξεταζομένους)

1. Στο τετράδιο να γράψετε μόνο τα προκαταρκτικά (ημερομηνία, εξεταζόμενο μάθημα). **Να μην αντιγράψετε** τα θέματα στο τετράδιο.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων αμέσως μόλις σας παραδοθούν. **Δεν επιτρέπεται να γράψετε** καμιά άλλη σημείωση. Κατά την αποχώρησή σας να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
3. Να απαντήσετε **στο τετράδιό σας** σε όλα τα θέματα.
4. Να γράψετε τις απαντήσεις σας **μόνο** με μπλε ή **μόνο** με μαύρο στυλό.
5. Κάθε απάντηση τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
6. Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
7. Χρόνος δυνατής αποχώρησης: 10.30 π.μ.

ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ

ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ

ΑΡΧΗ 1ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ -Γ΄ ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ

**ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ Γ΄ ΤΑΞΗΣ
ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ ΚΑΙ ΕΠΑΛ (ΟΜΑΔΑ Β΄)
ΣΑΒΒΑΤΟ 14 ΜΑΪΟΥ 2011
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ: ΙΣΤΟΡΙΑ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΤΕΣΣΕΡΙΣ (4)**

ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ

ΘΕΜΑ Α1

Να δώσετε το περιεχόμενο των ακόλουθων όρων:

- α. Εξαρχία
- β. Σοβιέτ
- γ. Δόγμα Τρούμαν

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Α2

Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις που ακολουθούν γράφοντας στο τετράδιό σας τη λέξη **Σωστό** ή **Λάθος** δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί στην κάθε πρόταση:

- α. Η Φιλική Εταιρεία ιδρύθηκε το 1814 από τους Εμμανουήλ Ξάνθο, Δημήτριο Υψηλάντη και Αθανάσιο Τσακάλωφ.
- β. Στις αρχές του 1943, στο Στάλινγκραντ, η νίκη έστειψε τα σοβιετικά όπλα και η Βέρμαχτ γνώρισε την πρώτη οδυνηρή της ήττα.
- γ. Με την επίθεση στο Περλ Χάρμπορ (7 Δεκεμβρίου 1941) η Ιαπωνία μπήκε στον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο.
- δ. Η πτώση του Τείχους του Βερολίνου, το 1979, οδήγησε στην επανένωση της Γερμανίας.
- ε. Η Συνθήκη των Παρισίων (10 Φεβρουαρίου 1947) προέβλεπε την ενσωμάτωση της Δωδεκανήσου στην Ελλάδα.

Μονάδες 10

ΘΕΜΑ Β1

Η Συνθήκη Ειρήνης του Λονδίνου (17/30 Μαΐου 1913): όροι και παραλείψεις.

Μονάδες 10

ΘΕΜΑ Β2

Για ποιους λόγους η Γερμανία επιθυμούσε την αναθεώρηση της Συνθήκης των Βερσαλλιών (28 Ιουνίου 1919) και ποιες ήταν οι πολιτικές συνέπειες αυτής της επιθυμίας για τη χώρα;

Μονάδες 15

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

ΘΕΜΑ Γ1

Αντλώντας στοιχεία από τα κείμενα που σας δίνονται και με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις, να προσδιορίσετε: α) πώς επέδρασε ο Κριμαϊκός Πόλεμος στο ελληνικό κράτος και στον Ελληνισμό (μονάδες 10) και β) ποιες επιπτώσεις είχε στις σχέσεις της Ελλάδας με τις τρεις Μεγάλες Δυνάμεις. (μονάδες 15).

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α΄

«Η επανάσταση του 1854 ξέσπασε με την ευκαιρία του Κριμαϊκού Πολέμου κατά τα μέσα Ιανουαρίου, πρώτα στην Ήπειρο (Ραδοβίτσι), με αφορμή τη φορολογική καταπίεση, και σχεδόν ταυτόχρονα στη Θεσσαλία (Άγραφα) [...] Παρά την εξάπλωση όμως της επαναστάσεως και τις πρώτες επιτυχίες της, δεν έγινε δυνατόν να επιτευχθούν οι βασικοί στόχοι των επαναστατών, οι καταλήψεις δηλαδή των στρατιωτικών κέντρων του εχθρού. Και τούτο γιατί η Πύλη από τον Φεβρουάριο είχε αρχίσει να ενισχύει τα κέντρα αυτά με ισχυρές δυνάμεις [...]. Αλλά αυτό που καθόρισε την τύχη της επαναστάσεως ήταν προπαντός η στάση της Αγγλίας και της Γαλλίας, που πήραν ανεπιφύλακτα το μέρος των Τούρκων, τους βοήθησαν πολλαπλά, ανέπτυξαν έντονη διπλωματική δράση για την καταστολή της και έφθασαν ως το ναυτικό αποκλεισμό και την κατοχή του Πειραιά. Έτσι αναγκάστηκε η ελληνική κυβέρνηση να σταματήσει τη βοήθεια που χορηγούσε ανεπίσημα στους επαναστάτες και να διατάξει την αποχώρηση των Ελλήνων αξιωματικών».

Στέφανος Παπαδόπουλος, «Ο Κριμαϊκός πόλεμος και Ελληνισμός», *Ιστορία του Ελληνικού Έθνους*, τ. ΙΓ΄, Αθήνα: Εκδοτική Αθηνών, 1977, σ.163

ΚΕΙΜΕΝΟ Β΄

«Ο Κριμαϊκός Πόλεμος ήταν η αποφασιστική καμπή για τη γνωριμία του ελληνικού έθνους με τα γειτονικά του, γιατί απέδειξε μ' έναν τρόπο που δεν χωρούσε διάψευση ότι τα συμφέροντα των υποδούλων της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας δεν

ΑΡΧΗ 3ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ -Γ΄ ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ

ήταν εκείνα που θεωρούσε δεδομένα η φιλοπόλεμη μερίδα στην Ελλάδα, αφού τίποτε το αντίστοιχο με την κινητοποίηση του Αγώνα δεν σημειώθηκε το 1854. Επιπλέον ο φιλορωσισμός δέχεται βαρύ πλήγμα. Στο εξής δεν παύει βέβαια να συνδέεται αόριστα με την προοπτική της γενικής απελευθέρωσης της Ανατολής, η ήδη υποτυπώδης όμως επιχειρηματολογία του στερείται οριστικά τη δυνατότητα εμπλουτισμού ή ανανέωσής της, και αυτό σε αντίθεση με τον αντιρωσισμό για τον οποίο αρχίζει περίοδος σταθερής ανόδου. Ο θρίαμβος της αγγλικής πολιτικής στην Ελλάδα αφήνει στον αντιρωσισμό ένα πεδίο τελείως ελεύθερο[...]».

Έλλη Σκοπετέα, *Το «Πρότυπο Βασίλειο» και η Μεγάλη Ιδέα (1830-1880)*, Αθήνα: Πολύτυπο, 1988, σ. 331.

ΘΕΜΑ Δ1

Αξιοποιώντας τα στοιχεία που περιέχονται στο παρακάτω κείμενο και τις ιστορικές σας γνώσεις, να αναφερθείτε στους παράγοντες οι οποίοι έδωσαν ώθηση στη διαδικασία της αποαποικιοποίησης κατά τη διάρκεια του 20^{ού} αιώνα.

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ

« [...] Οι ιστορικοί καταγίνονται με τη διαλεύκανση των αιτίων της αποαποικιοποίησης, και ιδίως της ταχύτητας της. Αρκετά σημεία έχουν αποσαφηνιστεί. Πρώτον, οι αυτοκρατορίες δεν ήταν συνολικά επικερδείς· πιο συγκεκριμένα, ενώ απέφεραν κολοσσιαία κέρδη σε ορισμένα άτομα και εταιρείες, αποτελούσαν βάρος για τον κρατικό κορβανά¹ των περισσότερων αυτοκρατορικών δυνάμεων. Έτσι, η εκμετάλλευση των λαών των αποικιών συμβάδιζε με καθαρές απώλειες για τους φορολογουμένους των μητροπόλεων. Δεύτερον, οι αυτοκρατορικές δυνάμεις σπάνια αναγκάστηκαν να αποχωρήσουν εξαιτίας μιας στρατιωτικής εξέγερσης – η Αλγερία ήταν η εξαίρεση και όχι ο κανόνας. Συνήθως οι ανταρσίες μπορούσαν να κατασταλούν· το πρόβλημα ήταν, με τι κόστος σε ζωές και σε χρήμα. [...]

¹ κορβανάς = ταμείο

ΑΡΧΗ 4ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ -Γ΄ ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ

Η απόφασή τους αποτελούσε συνισταμένη διαφόρων παραγόντων – οικονομικών, στρατιωτικών και πολιτικοϊδεολογικών. Οι αυτοκρατορικές δυνάμεις μπορούσαν πάντα να επιλέξουν αν θα κατέφευγαν ή όχι στη βία για να διατηρήσουν την αρχή τους. Όταν κατέφευγαν σ' αυτήν –όπως οι Γάλλοι στην Αλγερία και στο Βιετνάμ ή οι Πορτογάλοι στη νότια Αφρική–, κατέληγαν πολλές φορές να βάζουν σε κίνδυνο την πολιτική σταθερότητα στην ίδια τους τη χώρα. Στα μεταπολεμικά χρόνια αποφάσιζαν όλο και πιο συχνά να μην το κάνουν αυτό. Ένας από τους λόγους ήταν φυσικά ότι συνειδητοποίησαν κάποια στιγμή πως η στρατιωτική κυριαρχία ήταν ένας δαπανηρός και αδέξιος τρόπος να εξασφαλίσουν αυτό που ήθελαν. [...] Τα μεγαλεία της αυτοκρατορίας φάνταζαν όλο και πιο κίβδηλα, ενώ η ηθικότητα και η ορθολογικότητά της αμφισβητούνταν, σε μια ήπειρο [ενν. την Ευρώπη] που λειτουργούσε όχι με βάση τις παγκόσμιες αυτοκρατορικές αντιπαλότητες και την κατοχή εδαφών αλλά μέσω υπερεθνικής οικονομικής συνεργασίας».

M. Mazower, *Σκοτεινή Ήπειρος, Ο Ευρωπαϊκός Εικοστός Αιώνας*, μετ. Κ. Κουρεμένος, 2^η έκδοση, Αθήνα: Αλεξάνδρεια, χ. χ., σ. 359.

ΟΛΗΓΙΕΣ (για τους εξεταζομένους)

1. Στο τετράδιο να γράψετε μόνο τα προκαταρκτικά (ημερομηνία, εξεταζόμενο μάθημα). **Να μην αντιγράψετε** τα θέματα στο τετράδιο.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων αμέσως μόλις σας παραδοθούν. **Δεν επιτρέπεται να γράψετε** καμιά άλλη σημείωση. Κατά την αποχώρησή σας να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
3. Να απαντήσετε **στο τετράδιό σας** σε όλα τα θέματα.
4. Να γράψετε τις απαντήσεις σας **μόνο** με μπλε ή **μόνο** με μαύρο στυλό. Μπορείτε να χρησιμοποιήσετε μολύβι μόνο για σχέδια, διαγράμματα και πίνακες.
5. Να μη χρησιμοποιήσετε χαρτί μιλιμετρέ.
6. Κάθε απάντηση τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
7. Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
8. Χρόνος δυνατής αποχώρησης: 10.30 π.μ.

**ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ
ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ**

**ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ Γ΄ ΤΑΞΗΣ
ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ ΚΑΙ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ
ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΕΠΑΛ (ΟΜΑΔΑ Β΄)
ΔΕΥΤΕΡΑ 17 ΜΑΪΟΥ 2010
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ: ΙΣΤΟΡΙΑ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΠΕΝΤΕ (5)**

ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ

ΘΕΜΑ Α1

Να δώσετε το περιεχόμενο:

- α. της Ιερής Συμμαχίας
- β. της Συνθήκης της Λωζάννης
- γ. της Δίκης της Νυρεμβέργης

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Α2

Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις που ακολουθούν γράφοντας στο τετράδιό σας τη λέξη **Σωστό** ή **Λάθος** δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί στην κάθε πρόταση:

- α. Η Επανάσταση της 3^{ης} Σεπτεμβρίου 1843 οδήγησε στην έξωση του Όθωνα.
- β. Η δικτατορία του Μεταξά της 4^{ης} Αυγούστου 1936 κατέλυσε τους δημοκρατικούς θεσμούς της χώρας.
- γ. Η Ελλάδα έγινε πλήρες μέλος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας την 1^η Ιανουαρίου 1991.
- δ. Η Τουρκική εισβολή στην Κύπρο ξεκίνησε στις 20 Ιουλίου 1974.
- ε. Ο φιλελευθερισμός, ως πολιτική και οικονομική θεωρία, είχε ως κύριο εκφραστή του τον Νίτσε.

Μονάδες 10

ΘΕΜΑ Β1

Πώς η ευρωπαϊκή αποικιοκρατία του 19ου αιώνα ολοκλήρωσε τη διεξόδου του δυτικού ανθρώπου στον εξωευρωπαϊκό κόσμο;

Μονάδες 12

ΘΕΜΑ Β2

Να αναφερθείτε στην εκπαιδευτική και οικονομική πολιτική του Χαρίλαου Τρικούπη μέχρι την παραίτησή του από την πρωθυπουργία.

Μονάδες 13

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

ΘΕΜΑ Γ1

Αντλώντας στοιχεία από τα κείμενα που σας δίνονται και με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις, να αναφερθείτε στην οικονομική, κοινωνική και εκπαιδευτική πολιτική της Ελλάδας περί τα τέλη της δεκαετίας του 1920.

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α΄

«Σε σχέση με τη βιομηχανία, η εγκατάσταση μεγάλου αριθμού προσφύγων στα κυριότερα αστικά κέντρα σήμαινε την προσφορά άφθονης φτηνής εργασίας και επιχειρηματικού δυναμικού τη στιγμή που εισέρρεαν στη χώρα μαζικά νέα ξένα κεφάλαια με τη μορφή κρατικών δανείων, διεθνούς βοήθειας για τους πρόσφυγες, ιδιωτικών επενδύσεων για την κατασκευή δημοσίων έργων κλπ. [...] Στο διάστημα 1923-1939 η βιομηχανική παραγωγή διπλασίασε την ιπποδύναμη και την αξία της και τριπλασίασε τον όγκο της. Στη δεκαετία 1928-38 η ηλεκτρική παραγωγή τετραπλασιάστηκε και στην ίδια περίοδο, σύμφωνα με τις στατιστικές των Ηνωμένων Εθνών, η Ελλάδα σημείωσε την υψηλότερη αύξηση βιομηχανικής παραγωγής (65%) μετά τη Σοβιετική Ένωση και την Ιαπωνία».

Ν. Μουζέλης, Οικονομία και Κράτος την εποχή του Βενιζέλου, στο: *Μελετήματα γύρω από τον Βενιζέλο και την εποχή του*, Αθήνα: Φιλιππότης, 1980, σσ. 9-10.

[Το κείμενο αποδόθηκε στο μονοτονικό, διατηρήθηκε όμως η ορθογραφία του].

ΚΕΙΜΕΝΟ Β΄

Η εκπαιδευτική μεταρρύθμιση του Ελευθερίου Βενιζέλου (1928)

«Το νέο εκπαιδευτικό σύστημα εκφράζει μια διαφορετική από την προηγούμενη φιλοσοφία και στηρίζεται τόσο σε δομικές μεταβολές (το τετράχρονο δημοτικό - το “σχολείο του λαού”- έγινε εξάχρονο, δόθηκε ιδιαίτερη σημασία στο μάθημα των Νέων Ελληνικών, ενισχύθηκε η διδασκαλία της δημοτικής και αναβαθμίστηκε ο επαγγελματικός κλάδος στη δεύτερη βαθμίδα) όσο και σε λειτουργικές καινοτομίες (προαιρετικά μαθήματα στο Γυμνάσιο, έγκριση πολλών διδακτικών βιβλίων κατά τάξη και μάθημα, “απογεύματα ελευθέρας εργασίας” στα σχολεία).

Αλέξης Δημαράς, «Παιδεία. Συντηρητική αντεπίθεση», στο τεύχος με τίτλο «Η Ελλάδα τον 20ό αιώνα (1920-1930)», *Η Καθημερινή, Επτά Ημέρες*, 31-10-1999, σ. 29.

ΘΕΜΑ Δ1

Αξιοποιώντας τα στοιχεία που περιέχονται στα παρακάτω κείμενα και τις ιστορικές σας γνώσεις, να αναφερθείτε στο έγκλημα της γενοκτονίας των Εβραίων κατά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο.

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α΄

Μαρτυρία Ελληνίδας Εβραίας που επέζησε από το στρατόπεδο του Μπίρκεναου

«Απ’ αυτή τη στιγμή, η ζωή μου στο στρατόπεδο ανοίγει για μένα μιαν άβυσσο στην ανθρώπινη ψυχή, και θα μου αποκαλύψει τον άνθρωπο τελείως γυμνό, όπως φαίνεται να είναι από τη φύση του. Ένα μίγμα καλού και κακού... Το κουδούνι στις 4.30 το πρωί και συγχρόνως τα λουριά... που μας χτύπαγαν αλύπητα τα κορμιά μας, ήταν το καθημερινό πρωινό μας εγερτήριο. Ένα πρόγραμμα αλάνθαστο χωρίς αλλαγή... Αφού γινόταν το προσκλητήριο έξω μάς μοίραζαν για πρωινό ένα σκέτο καφέ, σ’ ένα κύπελο παλιό που ήταν

ένα σκουριασμένο στρατιωτικό σκεύος, από το οποίο πίναμε ανά πέντε ένα αχνιστό νερόζουμο μία μία με τη σειρά μας... Κι ενώ οι θάλαμοι των αερίων δούλευαν συνέχεια και βγάζαν φωτιές και καπνούς, κατάδικοι βιρτουόζοι¹ προερχόμενοι από τις μεγαλύτερες πόλεις της Ευρώπης και της Ρωσίας με τα βιολιά τους “Στραντιβάριους” και “Αμάτι” που είχαν κουβαλήσει μαζί τους σ’ αυτό το παραπλανημένο τους ταξίδι, είχαν διαταγή σαν “Κομάντο Ορχήστρας” να μας παίζουν Μότσαρτ ή στρατιωτικά εμβατήρια. Τα πόδια ολονών μας έπρεπε να βαδίζουν στο ρυθμό της μουσικής, ενώ αντίθετα τα χέρια μας παραμένουν ακίνητα καρφωμένα επάνω στο σώμα...».

Μπέρρυ Ναχμία, *Κραυγή για το αύριο*, Αθήνα: Κάκτος, 1989, σσ. 87-88.

ΚΕΙΜΕΝΟ Β΄

Η τύχη των Εβραίων της Θεσσαλονίκης

«...Το Σάββατο, 14 Μαρτίου του 1943 [...], 2.800 άτομα περίπου συνελήφθησαν και την επόμενη ημέρα εκτοπίστηκαν με τρένο στην Πολωνία, στοιβαγμένοι σε βαγόνια μεταφοράς ζώων, υπό αθλιότατες συνθήκες. Οι ναζί κατέτρεχαν κυρίως τα μικρά παιδιά, αφού ο σχεδιασμός τους προέβλεπε να εμποδιστεί η συνέχεια του εβραϊκού λαού. Είναι γνωστές, από περιγραφές των ελάχιστων επιζώντων, οι εικόνες των υπερπλήρων βαγονιών, με 70-75 άτομα το καθένα, χωρίς καν χώρο να καθίσουν, με ένα βαρέλι νερό για τη διαδρομή και ένα για τις φυσικές τους ανάγκες, και όλ’ αυτά για ταξίδι που διαρκούσε τουλάχιστον τέσσερις ημέρες. Πολλοί πέθαναν στη διαδρομή και τα πτώματα απλώς πετάγονται στην άκρη της γραμμής, όποτε υπήρχε στάση. Οι Έλληνες σιδηροδρομικοί υπάλληλοι ταραχτήκαν από τα όσα είδαν, και φήμες για εξόντωση των Εβραίων άρχισαν να διαρρέουν...».

Κεντρικό Ισραηλιτικό Συμβούλιο της Ελλάδας, Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς, Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, *Το Ολοκαύτωμα των Ελλήνων Εβραίων*, Αθήνα 2006, σ. 46.

¹βιρτουόζοι: δεξιότητες στη μουσική, εδώ βιολιστές

ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟΥΣ

1. Στο τετράδιο να γράψετε μόνο τα προκαταρκτικά (ημερομηνία, εξεταζόμενο μάθημα). **Να μην αντιγράψετε** τα θέματα στο τετράδιο.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων αμέσως μόλις σας παραδοθούν. **Δεν επιτρέπεται να γράψετε** καμιά άλλη σημείωση. Κατά την αποχώρησή σας να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
3. Να απαντήσετε **στο τετράδιό σας** σε όλα τα θέματα.
4. Να γράψετε τις απαντήσεις σας **μόνο με μπλε ή μαύρο στυλό διαρκείας και μόνον ανεξίτηλης μελάνης**.
5. Κάθε απάντηση επιστημονικά τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
6. Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
7. Χρόνος δυνατής αποχώρησης: 10.00 π.μ.

ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ

ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ

**ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ Γ΄ ΤΑΞΗΣ
ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ ΚΑΙ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ
ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΕΠΑΛ (ΟΜΑΔΑ Β΄)
ΔΕΥΤΕΡΑ 18 ΜΑΪΟΥ 2009
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ: ΙΣΤΟΡΙΑ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΤΕΣΣΕΡΙΣ (4)**

ΟΜΑΔΑ Α΄

ΘΕΜΑ Α1

Α1.1. Να δώσετε το περιεχόμενο των ακόλουθων ιστορικών όρων:

- α.** Εθνικά Κινήματα (19^{ος} αιώνας)
- β.** Τρίτος Κόσμος
- γ.** Συμφωνίες Ζυρίχης και Λονδίνου (1959)

Μονάδες 15

Α1.2. Να αντιστοιχίσετε τα ονόματα των ηγετών (Στήλη Α) με τη χώρα στην οποία έδρασαν (Στήλη Β). Στη Στήλη Α περισσεύουν δύο ονόματα.

Στήλη Α	Στήλη Β
1. Νέλσον Μαντέλα	α. Ινδία
2. Βίλι Μπραντ	β. Αίγυπτος
3. Χο Τσι Μινχ	γ. Ν. Αφρική
4. Αγιατολάχ Χομεϊνί	δ. Κύπρος
5. Μαχάτμα Γκάντι	ε. Γερμανία
6. Γκαμάλ Αμπντέλ Νάσερ	
7. Τάσσοσ Παπαδόπουλος	

Μονάδες 10

ΘΕΜΑ Α2

Α2.1. Τι γνωρίζετε για το γεγονός της καταστροφής της Χίου και ποια η σημασία του;

Μονάδες 12

Α2.2. Να αναφερθείτε στον γαλλοπρωσικό πόλεμο (1870-1871) και στην τελική συνθήκη ειρήνης.

Μονάδες 13

ΟΜΑΔΑ Β΄

ΘΕΜΑ Β1

Αντλώντας στοιχεία από τα κείμενα που σας δίνονται και με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις, να αναφερθείτε στις συνέπειες του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου (1914-1918).

Μονάδες 30

ΚΕΙΜΕΝΟ Α΄

«Η Ρόδα του Πολέμου.

Τη βλέπουμε, μιλιούνια άνθρωποι, που ξεπροβάλλει μες από το μουχλιασμένο χάος και γυρίζει και τρίζει σπαραχτικά σα μαγγανοπήγαδο θεόρατο. Ο ορίζοντας είναι κοκκινόμαυρος, η γης αχνίζει άλικους¹ αχνούς. Ο θεόρατος τροχός γυρνά ολοένα, γυρνά αιώνες μαζί με τη γης και στριγγλίζει πάνω από την άβυσσο, στριγγλίζει σπαραχτικά.[...] Είναι ο Πόλεμος στο χαράκωμα που δουλεύει έτσι αργά και σίγουρα. Ο Πόλεμος, που προτού να τσακίσει το κορμί αποσυνθέτει πρώτα λίγο-λίγο κι αλύπητα την ψυχή μες στην απομόνωση της υπόγειας ζωής».

Στρατής Μυριβήλης, *Η ζωή εν τάφω*, Εστία, Αθήνα ³³1997, σ. 19, 20.

1. άλικους: κατακόκκινους

ΚΕΙΜΕΝΟ Β΄

«Είμαι νέος, είκοσι χρονών· κι ωστόσο δεν ξέρω τίποτα απ' τη ζωή έξω απ' την απελπισία, το φόβο, το θάνατο και τη φτηνή επιπολαιότητα που μας οδηγεί σε μιαν άβυσσο θλίψης. Είδα πόσοι άνθρωποι ορμούν ο ένας πάνω στον άλλο και σιωπηλά, αγνοώντας, έξαλλα, υπάκουα, αθώα σφάζονται μεταξύ τους. Είδα ότι τα πιο έξυπνα μυαλά στον κόσμο επινοούν όπλα και λόγια για να καταστήσουν τούτη τη σφαγή πιο ραφιναρισμένη και πιο αποδεχτή. Κι όλοι οι άνθρωποι της ηλικίας μου, εδώ κι εκεί, μέσα σ' ολόκληρο τον κόσμο, τα βλέπουν αυτά τα πράγματα· όλη η γενιά μου έχει γνωρίσει τις δικές μου εμπειρίες. [...] Όλ' αυτά τα χρόνια, η δουλειά μας ήταν να σκοτώνουμε — ήταν το πρώτο πράγμα που μάθαμε στη ζωή. Η γνώση μας από τη ζωή περιορίζεται

στο θάνατο. Τι θα συμβεί μετά; Και τι θα βγει απ' όλους εμάς;

Έριχ-Μαρία Ρεμάρκ, *Ουδέν Νεώτερον από το Δυτικόν Μέτωπον*, εκδ. Δ. Δαρέμα, Αθήνα χ.χ., σ. 204.

[Τα κείμενα αποδόθηκαν στο μονοτονικό, διατηρήθηκε όμως η ορθογραφία τους].

ΘΕΜΑ Β2

Αξιοποιώντας τα στοιχεία που περιέχονται στο παρακάτω κείμενο και τις ιστορικές σας γνώσεις, να αναφερθείτε στην επίδραση που άσκησαν στην εξέλιξη και την έκβαση του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου τόσο η νίκη των Ελλήνων κατά της Ιταλίας όσο και η ένοπλη ελληνογερμανική σύρραξη.

Μονάδες 20

ΚΕΙΜΕΝΟ

Ο Άντονυ Ίντεν, υπουργός Εξωτερικών της Μ. Βρετανίας, για την ελληνική συμβολή στη συμμαχική νίκη

«... η Ελλάς πρώτη έδωσε αλησμόνητο μάθημα στον Μουσολίνι, ότι αυτή υπήρξε η αφορμή της εθνικής επανάστασεως στη Γιουγκοσλαβία εναντίον του Άξονα, ότι αυτή, με τη μικρή βοήθεια που σταθήκαμε τότε ικανοί να της δώσομε, κράτησε τους Γερμανούς στο ηπειρωτικό της έδαφος και στην Κρήτη επί έξι εβδομάδες, ότι αυτή ανέτρεψε τη χρονολογική σειρά όλων των σχεδίων του γερμανικού Επιτελείου και έτσι επέφερε ριζική μεταβολή στις εκστρατείες του και ίσως στην όλη πορεία του πολέμου. Εμείς οι Άγγλοι δεν θα λησμονήσομε ποτέ την ανακούφιση και την παρηγορία που μας προσέφερε κατά τις αγωνιώδεις εκείνες στιγμές του πολέμου η τιμιότητα και η αξιοπρέπεια της στάσεως των Ελλήνων».

Ιστορία του Ελληνικού Έθνους, Εκδοτική Αθηνών, Αθήνα 1978, τ. ΙΕ΄, σ. 457.

ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟΥΣ

1. Στο τετράδιο να γράψετε μόνο τα προκαταρκτικά (ημερομηνία, εξεταζόμενο μάθημα). **Να μην αντιγράψετε** τα θέματα στο τετράδιο.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων αμέσως μόλις σας παραδοθούν. **Δεν επιτρέπεται να γράψετε** καμιά άλλη σημείωση. Κατά την αποχώρησή σας να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
3. Να απαντήσετε **στο τετράδιό σας** σε όλα τα θέματα.
4. Να γράψετε τις απαντήσεις σας **μόνο με μπλε ή μαύρο στυλό διαρκείας και μόνον ανεξίτηλης μελάνης**.
5. Κάθε απάντηση επιστημονικά τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
6. Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
7. Χρόνος δυνατής αποχώρησης: 10.00 π.μ.

ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ

ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ

**ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ Γ΄ ΤΑΞΗΣ
ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΠΕΜΠΤΗ 22 ΜΑΪΟΥ 2008
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ: ΙΣΤΟΡΙΑ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΤΕΣΣΕΡΙΣ (4)**

ΟΜΑΔΑ Α΄

ΘΕΜΑ Α1

Α1.1. Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις που ακολουθούν γράφοντας στο τετράδιό σας τη λέξη **Σωστό** ή **Λάθος** δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί στην κάθε πρόταση:

- α.** Ο ιστοριογράφος Κωνσταντίνος Παπαρρηγόπουλος θεμελίωσε την πολιτιστική συνέχεια του ελληνικού έθνους με αδιάσειστο επιχείρημα την αδιάλειπτη συνέχεια της ελληνικής γλώσσας και του πολιτισμού.
- β.** Η Ιερή Συμμαχία αποσκοπούσε στην προώθηση των φιλελεύθερων και εθνικών κινημάτων.
- γ.** Το Νεοτουρκικό Κίνημα του 1908 υποσχέθηκε στους λαούς της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας ισονομία, ισοπολιτεία και ευρύτατο μεταρρυθμιστικό πρόγραμμα.
- δ.** Στις 25 Μαρτίου 1924 ανακηρύχτηκε από τη Βουλή, με πρωτοβουλία κυρίως του Αλέξανδρου Παπαναστασίου, η αβασίλευτη δημοκρατία.
- ε.** Ο φιλελεύθερος ηγέτης Καβούρ κατόρθωσε να ενοποιήσει τη Γερμανία.

Μονάδες 10

Α1.2. Να δώσετε το περιεχόμενο των ακόλουθων ιστορικών όρων:

- α.** Δόγμα Μονρόμε
- β.** Αρχή της δεδηλωμένης
- γ.** Εξαρχία

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Α2

Α2.1. Η Επανάσταση του 1821 ήταν προϊόν εθνικού κινήματος. Ποια ήταν τα κυριότερα συστατικά στοιχεία του ελληνικού εθνικού κινήματος;

Μονάδες 10

Α2.2. Τι προέβλεπε η συνθήκη Ειρήνης του Βουκουρεστίου (28 Ιουλίου/10 Αυγούστου 1913) και σε ποιες διπλωματικές ενέργειες προέβη η Ελλάδα προκειμένου να εξασφαλίσει τη συνεργασία της Ρουμανίας για την υπογραφή της συνθήκης;

Μονάδες 15

ΟΜΑΔΑ Β΄

ΘΕΜΑ Β1

Αντλώντας στοιχεία από το κείμενο που ακολουθεί και αξιοποιώντας τις ιστορικές σας γνώσεις να αναφερθείτε:

α. Στο Κίνημα της «Εθνικής Άμυνας» (16/29 Αυγούστου 1916) και στη στάση που τήρησε ο Ελευθέριος Βενιζέλος σε αυτό.

Μονάδες 15

β. Στα «Νοεμβριανά».

Μονάδες 10

ΚΕΙΜΕΝΟ

Ο Βενιζέλος, απογοητευμένος από την εμμονή του βασιλιά Κωνσταντίνου στην ουδετερότητα, έρχεται σε συνεννοήσεις με τον ναύαρχο Παύλο Κουντουριώτη και τον στρατηγό Δαγκλή για τη στάση που πρέπει να τηρήσουν. Κατόπιν, [...] φεύγουν οι δύο πρώτοι (ακολουθεί ύστερ' από λίγες ημέρες και ο Δαγκλής) για τα Χανιά της Κρήτης και εκεί σχηματίζουν την προσωρινή κυβέρνηση της χώρας (τη γνωστή Τριανδρία) στην οποία προσχωρεί η Επιτροπή Εθνικής Αμύνης Θεσσαλονίκης. Ο διχασμός του ελληνικού

κράτους και του έθνους σε δύο χωριστές παρατάξεις με όλα τα προβλεπόμενα ολέθρια αποτελέσματα έχει συντελεστεί.

Στα τέλη Σεπτεμβρίου [...] ο Βενιζέλος αποβιβάζεται στη Θεσσαλονίκη. Τη διακυβέρνηση της χώρας αναλαμβάνει η τριανδρία Βενιζέλου – Κουντουριώτη – Δαγκλή.

Απόστολος Ε. Βακαλόπουλος, *Νέα Ελληνική Ιστορία 1204-1985*, εκδ. Βάνιας, Θεσσαλονίκη 1993, σ. 356

ΘΕΜΑ Β2

Αντλώντας στοιχεία από το κείμενο που ακολουθεί και αξιοποιώντας τις ιστορικές σας γνώσεις να αναφέρετε τις συνθήκες υπό τις οποίες εκδηλώθηκε η Βιομηχανική Επανάσταση στην Αγγλία κατά τον 19ο αιώνα.

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ

Στα 1851, στη Μεγάλη Βρετανία δέκα πόλεις ξεπερνούν τις 100.000 κατοίκους [...]. Το Λονδίνο φτάνει τα 2,3 εκατομμύρια [...]. Το Μάντσεστερ ξεπερνά τις 400.000 κατοίκους, η Γλασκόβη τις 300.000 και το Μπίρμινχαμ τις 200.000.

Το Μάντσεστερ αναδεικνύεται στην πρώτη πόλη της βαμβακοβιομηχανίας:

Στα 1835, η περιοχή του Μάντσεστερ [...] συγκεντρώνει το 80% των εργατών της βαμβακοβιομηχανίας και στα 1846, το 85%. Η πόλη αυτή διαθέτει πολλά πλεονεκτήματα. Βρίσκεται κοντά στο Λίβερπουλ, απ' όπου γίνονται οι εισαγωγές του βαμβακιού. Επιπλέον περιβάλλεται [...] από ένα πλούσιο κοίτασμα άνθρακα, που εκτείνεται από το Όρμσκιρκ μέχρι το Μπάρι και το Άστον. Η ανθρακοπαραγωγή δεν υπολογίζεται εύκολα, αλλά οπωσδήποτε ξεπερνά κατά πολύ τις επτακόσιες έως εννιακόσιες χιλιάδες τόνους, που καταναλώνει μόνον η πόλη του Μάντσεστερ.

[...]

ΑΡΧΗ 4ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ

Η Μεγάλη Βρετανία δεν διαθέτει μόνον την πιο ανεπτυγμένη οικονομία. Επιπλέον, όλη η διαδικασία ανάπτυξης συνδέθηκε εξ αρχής με την αποικιοκρατική επέκταση και το θαλάσσιο εμπόριο. Ήδη υιοθετεί τη λογική της εξειδίκευσης και του διεθνούς καταμερισμού της εργασίας, που προκύπτει από την ίδια τη δομή των εξαγωγών της και τη διάρθρωση, προπάντων, των εισαγωγών της.

Η προώθηση των εξαγωγών, στα πλαίσια της βρετανικής οικονομίας σημειώνει γιγάντια άλματα. Κατά τις δεκαετίες του 1820 και 1830, εξάγει το ένα πέμπτο της παραγωγής της, στα 1851 ξεπερνά το ένα τέταρτο, στα 1861 το ένα τρίτο, στα 1871 τα δύο πέμπτα.

Michel Beaud, *Ιστορία του Καπιταλισμού από το 1500 ως σήμερα*, μετ. Μ. Βερέττας, εκδ. Μαλλιάρης Παιδεία, Αθήνα 1987, σσ. 142-143, 158

ΟΔΗΓΙΕΣ (για τους εξεταζόμενους)

1. Στο τετράδιο να γράψετε μόνο τα προκαταρκτικά (ημερομηνία, εξεταζόμενο μάθημα). **Να μην αντιγράψετε** τα θέματα στο τετράδιο.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων αμέσως μόλις σας παραδοθούν. **Δεν επιτρέπεται να γράψετε** καμιά άλλη σημείωση. Κατά την αποχώρησή σας να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
3. Να απαντήσετε **στο τετράδιό σας** σε όλα τα θέματα.
4. Να γράψετε τις απαντήσεις σας μόνο με μπλε ή μόνο με μαύρο στυλό.
5. Κάθε απάντηση επιστημονικά τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
6. Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
7. Χρόνος δυνατής αποχώρησης: μετά τη 10.30' πρωινή.

ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ

ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ

ΤΕΛΟΣ 4ΗΣ ΑΠΟ 4 ΣΕΛΙΔΕΣ

**ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ Γ΄ ΤΑΞΗΣ
ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΤΡΙΤΗ 22 ΜΑΪΟΥ 2007
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ: ΙΣΤΟΡΙΑ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΠΕΝΤΕ (5)**

ΟΜΑΔΑ Α΄

ΘΕΜΑ Α1

A.1.1. Πώς αντιμετώπισαν τη ναυμαχία του Ναυαρίνου (8/20 Οκτωβρίου 1827) οι Έλληνες, ο Σουλτάνος και οι Μεγάλες Δυνάμεις της εποχής;

Μονάδες 10

A.1.2. Ποια μέτρα πήραν μη δικτατορικά κράτη της Ευρώπης, μιμούμενα τις Η.Π.Α., για την αντιμετώπιση της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης του 1929;

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Α2

A.2.1. Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις που ακολουθούν γράφοντας στο τετράδιό σας τη λέξη **Σωστό** ή **Λάθος** δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί στην κάθε πρόταση:

- α.** Η Κύπρος παραδόθηκε από τους Τούρκους στους Άγγλους με τη Συνθήκη των Σεβρών.
- β.** Τα Δωδεκάνησα ενσωματώθηκαν στην Ελλάδα το 1948.
- γ.** Ο Δημήτριος Υψηλάντης διατύπωσε έντονες επικρίσεις για το «ψήφισμα της υποτέλειας».
- δ.** Με τις ενέργειες του Αλέξανδρου Σβώλου συγκλήθηκε η διάσκεψη στο Λίβανο.
- ε.** Μεταξύ της Σοβιετικής Ένωσης και του καθεστώτος του Κεμάλ υπεγράφη Σύμφωνο Φιλίας το Μάρτιο του 1921.

Μονάδες 10

A.2.2. Να δώσετε το περιεχόμενο των ακόλουθων όρων:

- α.** Ανατολικό Ζήτημα
- β.** «άψογη στάση»
- γ.** Εθνική Οργάνωση Κυπρίων Αγωνιστών (Ε.Ο.Κ.Α.)

Μονάδες 15

ΟΜΑΔΑ Β΄

ΘΕΜΑ Β1

Αντλώντας στοιχεία από τα παρακάτω κείμενα και αξιοποιώντας τις ιστορικές σας γνώσεις να αναφερθείτε:

α. στα αίτια των Βαλκανικών πολέμων,

Μονάδες 15

β. στο περιεχόμενο της συνθήκης με την οποία τερματίστηκε ο Α΄ Βαλκανικός πόλεμος.

Μονάδες 10

ΚΕΙΜΕΝΟ Α΄

Εκείνη την άνοιξη και το καλοκαίρι τα γεγονότα είχαν εξελιχθεί ταχύτατα. Τμήματα της οθωμανικής Μακεδονίας έδειχναν έτοιμα να πέσουν στα χέρια είτε της Ιταλίας (που είχε πολεμήσει εναντίον της αυτοκρατορίας με αντικείμενο την Τριπολίτιδα) είτε των Αλβανών εξεγερμένων, οι οποίοι απαιτούσαν ν' αποκτήσουν δικό τους κράτος. Αυτή ήταν ίσως η μοναδική απειλή που μπορούσε να κάνει τα βαλκανικά κράτη να ομονοήσουν, και μέσα σ' ένα διπλωματικό ανεμοστρόβιλο το Μαυροβούνιο, η Σερβία, η Βουλγαρία και η Ελλάδα υπέγραψαν μια σειρά από διμερείς συμφωνίες και αποφάσισαν να επιτεθούν τον Οκτώβρη εναντίον των Οθωμανών.

(Mark Mazower, *Θεσσαλονίκη. Πόλη των φαντασμάτων*, Μετάφρ. Κ. Κουρεμένος, εκδ. Αλεξάνδρεια, Αθήνα 2006, σελ. 352.)

ΚΕΙΜΕΝΟ Β΄

Συνθήκη Λονδίνου
Άρθρον 2

Η Αυτού Μεγαλειότης ο Αυτοκράτωρ των Οθωμανών εκχωρεί προς τας Αυτών Μεγαλειότητας τους Συμμάχους Ηγεμόνας πάσας τας επί της ευρωπαϊκής ηπείρου εδαφικάς εκτάσεις της Αυτοκρατορίας Αυτού προς δυσμάς, γραμμής αρχομένης από της επί του Αιγαίου πελάγους Αίνου μέχρι της επί του Ευξείνου Πόντου Μηδείας, εξαιρουμένης της Αλβανίας.

Άρθρον 4

Η Αυτού Μεγαλειότης ο Αυτοκράτωρ των Οθωμανών δηλοί ότι εκχωρεί εις τας Αυτών Μεγαλειότητας τους Συμμάχους Ηγεμόνας την νήσον Κρήτην και ότι παραιτείται υπέρ Αυτών πάντων των ων εκέκτητο¹ επί της νήσου ταύτης κυριαρχικών και άλλων δικαιωμάτων.

1. των ων εκέκτητο: όσων ήταν κύριος, όσα κατείχε

ΘΕΜΑ Β2

Αντλώντας στοιχεία από το παρακάτω κείμενο και αξιοποιώντας τις ιστορικές σας γνώσεις να αναφερθείτε:

α. στις απαιτήσεις του Στρατιωτικού Συνδέσμου (1909),

Μονάδες 15

β. στον τρόπο με τον οποίο επιβλήθηκε ο Στρατιωτικός Σύνδεσμος και στις πολιτικές συνέπειες που άμεσα προέκυψαν.

Μονάδες 10

ΚΕΙΜΕΝΟ

Στο πρόγραμμα του Στρατιωτικού Συνδέσμου, δεν υπάρχει σημείο που να δείχνει ότι πίσω από τις ξιφολόγχες κρυβόταν η επαναστατημένη αστική τάξη. Οι αξιωματικοί:

[...]

- απαιτούσαν, πάντως «όπως ο τε Διάδοχος και οι Βασιλόπαιδες απόσχωσι¹ της ενεργού και διοικητικής εν τω στρατώ και τω ναυτικώ υπηρεσίας».
- υπέβαλαν «την παράκλησιν όπως εν τω μέλλοντι ο Βασιλεύς (...) απαιτή ίνα οι Υπουργοί των Στρατιωτικών και των Ναυτικών προέρχονται εξ ανωτέρων αξιωματικών».
- εκδήλωναν τον «πόθον (...) όπως η Διοίκησης της χώρας καταστή χρηστή και έντιμος, όπως η Δικαιοσύνη απονέμηται ταχέως μετ' αμεροληψίας και ισότητος, (...) όπως η Εκπαίδευσις του Λαού καταστή λυσιτελής² διά τον πρακτικόν βίον και τας στρατιωτικάς ανάγκας της Χώρας, όπως η ζωή, η τιμή και η περιουσία των πολιτών εξασφαλισθώσιν και τέλος όπως τα οικονομικά ανορθωθώσι, λαμβανομένων των απαιτουμένων μέτρων προς λελογισμένην διαρρύθμισιν των εσόδων και εξόδων του Κράτους (...)»

1. απόσχωσι: απέχουν

2. λυσιτελής: ωφέλιμη

(Γ. Δερτιλής, *Κοινωνικός μετασχηματισμός και στρατιωτική επέμβαση 1880-1909*, σελ. 186-187.)

ΟΛΗΓΙΕΣ (για τους εξεταζόμενους)

1. Στο τετράδιο να γράψετε μόνο τα προκαταρκτικά (ημερομηνία, εξεταζόμενο μάθημα). **Να μην αντιγράψετε** τα θέματα στο τετράδιο.

ΑΡΧΗ 5ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ

2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων αμέσως μόλις σας παραδοθούν. **Δεν επιτρέπεται να γράψετε** καμιά άλλη σημείωση. Κατά την αποχώρησή σας να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
3. Να απαντήσετε **στο τετράδιό σας** σε όλα τα θέματα.
4. Να γράψετε τις απαντήσεις σας μόνο με μπλε ή μόνο με μαύρο στυλό.
5. Κάθε απάντηση τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
6. Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
7. Χρόνος δυνατής αποχώρησης: μετά τη 10.30' πρωινή.

ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ

ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ

ΤΕΛΟΣ 5ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ

**ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ Γ΄ ΤΑΞΗΣ
ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΕΝΙΑΙΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΠΕΜΠΤΗ 25 ΜΑΪΟΥ 2006
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ: ΙΣΤΟΡΙΑ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΤΕΣΣΕΡΙΣ (4)**

ΟΜΑΔΑ Α΄

ΘΕΜΑ Α1

A.1.1. Πότε υπογράφηκαν και τι προέβλεπαν η συνθήκη του Νεϊγύ και η συνθήκη των Σεβρών;

Μονάδες 10

A.1.2. Ποια ήταν η εξέλιξη των χερσαίων μέσων μεταφοράς κατά τη δεύτερη βιομηχανική επανάσταση;

Μονάδες 18

ΘΕΜΑ Α2

A.2.1. Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις που ακολουθούν γράφοντας στο τετράδιό σας τη λέξη **Σωστό** ή **Λάθος** δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί στην κάθε πρόταση:

- α.** Οι Έλληνες αποδέχθηκαν «το σχέδιο των τριών τμημάτων» (1824).
- β.** Ο Ίων Δραγούμης υπηρέτησε ως υποπρόξενος της Ελλάδας στο Μοναστήρι.
- γ.** Η Ελλάδα υπέγραψε αμυντική συμμαχία με τη Βουλγαρία το Μάιο του 1912.
- δ.** Ο Α΄ Βαλκανικός πόλεμος έληξε με την υπογραφή της συνθήκης του Βουκουρεστίου.
- ε.** Οι Γερμανοί εγκατέλειψαν την Αθήνα στις 12 Οκτωβρίου 1944.

Μονάδες 10

A.2.2. Να δώσετε το περιεχόμενο των ακόλουθων όρων:

- α.** Εγκάρδια Συνεννόηση (Αντάντ).
- β.** Άξονας Ρώμης-Βερολίνου.
- γ.** Γενικός Γραμματέας του Ο.Η.Ε.

Μονάδες 12

ΟΜΑΔΑ Β΄

ΘΕΜΑ Β1

Χρησιμοποιώντας τα σχετικά χωρία του πιο κάτω κειμένου και αξιοποιώντας τις ιστορικές σας γνώσεις να περιγράψετε τα προβλήματα που επισημαίνουν οι αντιπρόσωποι των Κρητών στο υπόμνημα της 14^{ης} Μαΐου 1866, λίγο πριν από την έναρξη της Κρητικής Επανάστασης.

Μονάδες 25

«35 έτη παρήλθον και κατά το διάστημα τούτο η ζωή των πατέρων ημών και ημών των ιδίων υπήρξε σειρά καταπιέσεων, αδικιών και δυστυχημάτων. Ουδείς περιηγητής ήλθεν εις τον ωραίον πλην ατυχή τόπον μας χωρίς να συγκινηθή από τα παθήματά μας. Βαρυτάτους φόρους καθ' εκάστην αυξανομένους πληρώνομεν πλην ουδέν των καλών, όσα πάντες οι λαοί εις αντάλλαγμα των βαρών τούτων χαίρουσιν, απολαμβάνομεν· η δικαιοσύνη είναι παρ' ημίν άγνωστος ούτε δικαστήρια αντάξια του ονόματος έχομεν, ούτε νόμους· διοικήσεις είναι η αυθαίρετος θέλησις του αντιπροσώπου της Υψηλής Πύλης. Τα τέκνα ημών ένεκα ελλείψεως σχολείων ανατρέφονται εν τω σκότει της αμαθείας, τα ολίγιστα σχολεία, τα οποία έχομεν, συντηρούμεν σχεδόν πάντα εκ του υστερήματος ημών. Ημείς αυτοί διατηρούμεν τον κλήρον μας. Εις ουδεμίαν δημοσίαν θέσιν είμεθα δεκτοί, οδών και γεφυρών εντελώς στερούμεθα· η μαρτυρία ημών δεν έχει ισχύν απέναντι της του Οθωμανού, τα εκ μέρους των Οθωμανών προς ημάς αδικήματα σπανίως τιμωρούνται· εν γένει δ' ουδενός, όσων απολαύει και ο ελάχιστος υπήκοος κράτους πολιτισμένου, απολαμβάνομεν ημείς. Είμεθα παντελώς δούλοι της ετέρας φυλής» (Τουρκοκρητών).

Από το Υπόμνημα των αντιπροσώπων των Κρητών
της 14^{ης} Μαΐου 1866

ΘΕΜΑ Β2

Χρησιμοποιώντας σχετικά χωρία του πιο κάτω κειμένου και αξιοποιώντας τις ιστορικές σας γνώσεις να εξηγήσετε πώς η «μεγάλη κρίση» του 1929-1932 μεταμορφώθηκε από οικονομική σε ιδεολογική.

Μονάδες 25

Στην Ευρώπη, που δεν είχε προλάβει να συνέλθει από την καταστροφή του Μεγάλου Πολέμου, η Κρίση είχε τεράστιο πολιτικό αντίκτυπο. Η εμπιστοσύνη προς τους υφιστάμενους οικονομικούς και πολιτικούς θεσμούς, στην οικονομία της αγοράς και τις αρχές της φιλελεύθερης δημοκρατίας κλονίστηκε -σε ορισμένες χώρες ανεπανόρθωτα. Οι κλασικές φιλελεύθερες συνταγές φάνηκαν απρόσφορες απέναντι στα προβλήματα της αυξανόμενης ανεργίας και της ύφεσης (...) Ταυτόχρονα, με εξαίρεση τις Ηνωμένες Πολιτείες και τις δημοκρατίες της Δύσης, που παρά τη λήψη ορισμένων έκτακτων μέτρων διαφύλαξαν το δημοκρατικό χαρακτήρα του πολιτεύματός τους, η Μεγάλη Κρίση διευκόλυνε την άνοδο αντικοινοβουλευτικών κι εθνικιστικών κινημάτων και την επιβολή δικτατορικών «λύσεων». Οι επιπτώσεις στη διεθνή και την ευρωπαϊκή κοινωνία των κρατών, που έβγαινε κατακερματισμένη από την Κρίση, θα ήταν καταλυτικές.

Ιω. Στεφανίδη, *Ο τελευταίος ευρωπαϊκός αιώνας: διπλωματία και πολιτική των Δυνάμεων (1871-1945)*, Αθήνα, 1997, σ. 123

ΑΡΧΗ 4ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ

ΟΔΗΓΙΕΣ (για τους εξεταζομένους)

1. Στο τετράδιο να γράψετε μόνο τα προκαταρκτικά (ημερομηνία, εξεταζόμενο μάθημα). Τα θέματα **να μην τα αντιγράψετε** στο τετράδιο.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων αμέσως μόλις σας παραδοθούν. **Καμιά άλλη σημείωση δεν επιτρέπεται να γράψετε.**
Κατά την αποχώρησή σας να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
3. Να απαντήσετε **στο τετράδιό σας** σε όλα τα θέματα.
4. Κάθε απάντηση τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
5. Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
6. Χρόνος δυνατής αποχώρησης : μετά τη 10.30' πρωινή.

ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ

ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ

ΤΕΛΟΣ 4ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ

**ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ Γ΄ ΤΑΞΗΣ
ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΕΝΙΑΙΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΣΑΒΒΑΤΟ 21 ΜΑΪΟΥ 2005
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ: ΙΣΤΟΡΙΑ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΠΕΝΤΕ (5)**

ΟΜΑΔΑ Α΄

ΘΕΜΑ Α1

A.1.1. Ποια αρνητικά και ποια θετικά στοιχεία προέκυψαν από τη σύναψη των «δανείων της Ανεξαρτησίας» για τους επαναστατημένους Έλληνες;

Μονάδες 15

A.1.2. Γιατί ο οικονομικός επεκτατισμός και ανταγωνισμός των ευρωπαϊκών Δυνάμεων οδήγησε στον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο;

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Α2

A.2.1. Να γράψετε στο τετράδιό σας τον αριθμό των δεδομένων της **Στήλης Α** και δίπλα σε κάθε αριθμό το γράμμα του δεδομένου της **Στήλης Β**, στο οποίο αντιστοιχεί.
(Στη **Στήλη Α** περισεύουν δύο δεδομένα).

Στήλη Α	Στήλη Β
1. Γεώργιος Κάνινγκ	α. Μητροπολίτης Καστοριάς, συντονιστής των ελληνικών αντιστασιακών ομάδων στη Μακεδονία.
2. Νικόλαος Ζορμπάς	β. Πρωθυπουργός της Αγγλίας που πήρε μέρος στη «Συμφωνία του Μονάχου».
3. Στυλιανός Γονατάς	γ. Πρόεδρος της Ελληνικής Δημοκρατίας το 1924.
4. Γερμανός Καραβαγγέλης	δ. Συνταγματάρχης, αρχηγός του Στρατιωτικού Συνδέσμου.
5. Νέβιλ Τσάμπερλαιν	
6. Παύλος Κουντουριώτης	

Μονάδες 8

A.2.2. Να δώσετε το περιεχόμενο των ακόλουθων όρων:

- α.** Διομολογήσεις
- β.** Ανακωχή των Μουδανιών
- γ.** Ψήφισμα της υποτέλειας.

Μονάδες 12

ΟΜΑΔΑ Β΄

ΘΕΜΑ Β1

Αντλώντας στοιχεία από τα παρακάτω κείμενα και αξιοποιώντας τις ιστορικές σας γνώσεις:

Να αναφέρετε τους λόγους που προκάλεσαν τους ρωσοτουρκικούς πολέμους από το 18^ο αιώνα έως την πολεμική σύγκρουση του 1828-1829 (Μονάδες 15) και να επισημάνετε τις επιδράσεις του ρωσοτουρκικού πολέμου 1828-1829 στη διαμόρφωση της στάσης της Αγγλίας, της Γαλλίας και της Τουρκίας απέναντι στο Ελληνικό Ζήτημα (Μονάδες 15).

Μονάδες 30

Δήλωση της Ρωσίας για τον Πόλεμο εναντίον της Τουρκίας

«... Ο σουλτάνος αναγγέλλει εις την Ρωσσίαν την κατάργησιν όλων των μετά της Πύλης συναφθεισών συνθηκών, λέγων ότι ουδέποτε εθεώρησε την εν Άκκερμαν σύμβασιν ως υποχρεωτικήν δι' εαυτόν, ότι συνήψεν αυτήν δια να την διαρρήξη και δια να σχίση μετ' αυτής όλας τας προτέρας συνθήκας τας οποίας αύτη επεκύρωσε και επομένως να εξαφανίση τους πολυτιμότερους και σπουδαιότερους τίτλους των δικαιωμάτων μας, της δόξης μας.

ΑΡΧΗ 3ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ

Πριν και μετά την δημοσίευσιν του εγγράφου τούτου το Διβάνιον* της Κωνσταντινουπόλεως δεν έπαυσε να παραβιάζη αναφανδόν* τας συνθήκας ταύτας, περί των οποίων εδήλωσε πλέον την αληθή γνώμην του. Η σημαία μας και πάσαι αι άλλαι απεκλείσθησαν πλέον από του Βοσπόρου. Αι μεσημβριναί επαρχίαι μας βλέπουν την μόνην πόλιν του εμπορίου των αποκλεισμένην. Τα πλοία μας συλλαμβάνονται εις την Κωνσταντινούπολιν και τα φορτία των αρπάζονται.

[...] Η Ρωσσία θέλει ασφαλίσει την παραβίαστον ελευθερίαν του εμπορίου εις τον Εύξεινον και θέλει καταστήσει τας μετά της Πύλης συνθήκας στερεάς και σεβαστάς, ως είναι δίκαιον, και θέλει χορηγήσει εις τους αδικουμένους υπηκόους της την δικαίαν αποζημίωσιν».

Δ. Κόκκινου, *Ιστορία της Ελληνικής Επανάστασεως*, τόμος 12, σελ. 15-16

* **Διβάνιον** = η κυβέρνηση της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας

* **αναφανδόν** = φανερά

.....

[...] Στις 8/20 Αυγούστου τα ρωσικά στρατεύματα έφτασαν στην Αδριανούπολη. Αυτή η προέλαση ανησύχησε πολύ τόσο τον Wellington (Ουέλινγκτον) όσο και τους Τούρκους. [...] Για μια στιγμή ο Wellington (Ουέλινγκτον), όπως ακριβώς και οι Γάλλοι, σκέφτηκε να δημιουργήσει μια ελληνική αυτοκρατορία που θα έπαιρνε τη θέση της ηττημένης Τουρκίας και θα έπαιζε το ρόλο του προστατευτικού προχαράκωματος απέναντι σε μια Ρωσία πολύ εκτεταμένη. Αλλά δεν είχε αντιληφθεί ότι οι Ρώσοι είχαν αλλάξει τακτική - ότι είχαν πάρει την απόφαση να διατηρήσουν την Τουρκία στη θέση του εξασθενημένου γείτονα. Δεν είχε συνειδητοποιήσει απόλυτα πόσο μετριοπαθείς ήταν οι όροι τους [δηλαδή των Ρώσων] μέχρις ότου πληροφορήθηκε την ειρήνη της Αδριανούπολης. [...]

Ύστερα από αυτά, ο Wellington (Ουέλινγκτον) εγκατέλειψε κάθε ιδέα για τη δημιουργία ενός μεγάλου ελληνικού κράτους και οι προσπάθειές του στράφηκαν προς την κατεύθυνση μιας μικρής, εντελώς ανεξάρτητης Ελλάδας.

D. Dakin, *Η ενοποίηση της Ελλάδας 1770 -1923*, σελ. 100-101

ΘΕΜΑ Β2

Αντλώντας στοιχεία από τα παρακάτω κείμενα και αξιοποιώντας τις ιστορικές σας γνώσεις να περιγράψετε και να εξηγήσετε τη στάση του Ελευθερίου Βενιζέλου απέναντι στο Κρητικό ζήτημα από την αρχή της πρωθυπουργίας του έως την έναρξη των Βαλκανικών Πολέμων.

Μονάδες 20

Μήνυμα του Πρωθυπουργού Ελ. Βενιζέλου προς τον κυβερνητικό αντιπρόσωπο στα Χανιά (1912)

«Οι Κρήτες λησμονούν ότι τίθενται αντιμέτωποι, όχι μόνον της Τουρκίας και των Μεγάλων Δυνάμεων, αλλά και αυτού τούτου του ελευθέρου Βασιλείου, του οποίου η κυβέρνησις δεν εννοεί να αποδεχθή το κρητικόν πραξικόπημα και να έλθη εις άκαιρον* ρήξιν με την Τουρκίαν. Συντόνως* και άνευ απωλείας μιας ημέρας ασχολούμενη με την στρατιωτικήν συγκρότησιν της χώρας, η κυβέρνησις αξιοί όπως εις την γνώμην της προσαρμοσθή η γνώμη των πολιτικών αρχηγών της Κρήτης».

Κ. Σβολόπουλου, *Η ελληνική εξωτερική πολιτική από τις αρχές του 20^{ου} αιώνα ως το Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο*, σελ. 56 -57

* **άκαιρον** = σε ακατάλληλο χρόνο

* **συντόνως** = με συντονισμένες ενέργειες

.....
Εις άλλην έκθεσίν του, της 10^{ης} Αυγούστου 1912, ασχολείται ο Φύρστενμπεργκ με τας ελληνοαγγλικάς σχέσεις, τονίζων ότι ενώ μέχρι τούδε ο εν Αθήναις Άγγλος πρεσβευτής σερ Φράνσις Έλλιοτ εθεωρείτο, ένεκα της μεγάλης επιρροής του, ως ο «δεύτερος Πρωθυπουργός της Ελλάδος», αι εγκαρδιώταται αυταί σχέσεις έγιναν τώρα πολύ χλιαρά. [...] Η στασιμότης του Κρητικού ζητήματος οφείλεται κατά τους Έλληνας, εις τον άκαμπτον χαρακτήρα των Άγγλων και την εκ μέρους των πρόκλησιν του ελληνικού φιλοτίμου και της εθνικής υπερηφανείας δια της δημιουργίας περιπτώων επεισοδίων επί της μεγαλονήσου.

(Από την έκθεση του αυστριακού επιτετραμένου στην Αθήνα, πρίγκιπα Αιμίλιου Φύρστενμπεργκ)

Πολ. Ενεπεκίδη, *Η δόξα και ο διχασμός ...σελ. 169-170*

ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΥΠΟΨΗΦΙΟΥΣ

1. Στο τετράδιο να γράψετε μόνο τα προκαταρκτικά (ημερομηνία, εξεταζόμενο μάθημα). Τα θέματα να μην τα αντιγράψετε στο τετράδιο.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων αμέσως, μόλις σας παραδοθούν. Καμιά άλλη σημείωση δεν επιτρέπεται να γράψετε. Κατά την αποχώρησή σας να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
3. Να απαντήσετε στο τετράδιό σας σε όλα τα θέματα.
4. Κάθε απάντηση επιστημονικά τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
5. Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
6. Χρόνος δυνατής αποχώρησης: Μετά την 10:30 πρωινή.

ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ

ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ

**ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ Γ΄ ΤΑΞΗΣ
ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΕΝΙΑΙΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΤΡΙΤΗ 18 ΜΑΪΟΥ 2004
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ: ΙΣΤΟΡΙΑ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΕΞΙ (6)**

ΟΜΑΔΑ Α΄

ΘΕΜΑ Α1

A.1.1. Ποια ήταν η εξωτερική πολιτική του Καποδίστρια μετά την άφιξή του στην Ελλάδα (1828);

Μονάδες 13

A.1.2. Ποια ήταν η ηγεσία της επανάστασης του 1922, ποιες οι απαιτήσεις της και ποιες εξελίξεις ακολούθησαν μέχρι το τέλος του έτους;

Μονάδες 12

ΘΕΜΑ Α2

A.2.1. Να δώσετε το περιεχόμενο των ακόλουθων όρων:

- α.** Η Παλινόρθωση
- β.** Η Μεγάλη Ιδέα
- γ.** Το Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ.

Μονάδες 15

A.2.2. Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις που ακολουθούν γράφοντας στο τετράδιό σας τη λέξη **Σωστό** ή **Λάθος** δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί στην κάθε πρόταση:

- α.** Με το άρθρο 10 της Συνθήκης της Αδριανούπολης η Πύλη αποδέχεται το «σχέδιο των τριών τμημάτων».
- β.** Η παραχώρηση της Θεσσαλίας στην Ελλάδα έγινε το 1881.
- γ.** Το Αντιδιεθνιστικό Σύμφωνο είχε σκοπό τον αγώνα κατά του κομμουνισμού και την υποστήριξη των φασιστικών καθεστώτων.
- δ.** Στη διάσκεψη του Λιβάνου λύθηκε το πρόβλημα του αφοπλισμού των αντάρτικων ομάδων, αλλά δε συγκροτήθηκε κυβέρνηση εθνικής ενότητας.
- ε.** Τα Δωδεκάνησα ενσωματώθηκαν στην Ελλάδα στις 7 Μαρτίου 1948.

Μονάδες 10

ΟΜΑΔΑ Β΄**ΘΕΜΑ Β1**

Αξιοποιώντας τα στοιχεία που σας δίνονται στα παρακάτω κείμενα και τις ιστορικές σας γνώσεις, να **προσδιορίσετε** την κοινωνική προέλευση των φιλελλήνων, να **αναφέρετε** τις αιτίες-πηγές της εμφάνισης του φιλελληνισμού και να **αποτιμήσετε** το φιλελληνισμό ως κίνημα.

Οι Φιλέλληνες

Επιγραμματικός είναι ο χαρακτηρισμός του φιλελληνισμού από τον Γερμανό ιστορικό *Mendelssohn Bartholdy*: «ο φιλελληνισμός, γράφει, είχε γίνει μια δύναμη. Ισοπέδωσε τις μέγιστες πολιτικές αντιθέσεις και ένωσε τα εχθρικά πολιτικά κόμματα σ' ένα κοινό ενθουσιασμό. Επέδρασε, όπως συνήθως ενεργούν μόνο τα θρησκευτικά κινήματα: γκρέμισε τους μεσότοιχους των κοινωνικών τάξεων και των εθνικών συνειδήσεων. Με τους αριστοκράτες πήγαν οι πληβείοι χέρι με χέρι, αρμονικά, ως προς αυτό το ζήτημα, με τους ριζοσπάστες οι συντηρητικοί, με τη γερμανική νεολαία και τους Γερμανούς σοφούς οι Γάλλοι νομιμόφρονες, όπως ο Chateaubriand, ο Richelieu και ο Villèle. Παντού ονειρεύονταν τη «ματοβαμμένη ορφανή του ευρωπαϊκού πολιτισμού» (δηλαδή την Ελλάδα). Αλλά ο ενθουσιασμός τότε μόνο θα είχε σημασία, όταν θα υψωνόταν πάνω από τον λόγο, για να γίνει πράξη. Και πραγματικά ο φιλελληνισμός θ' αποκτούσε όχι μόνο πιστούς από όλες τις κοινωνικές τάξεις και τα έθνη, αλλά και τους αποστόλους και τους μάρτυρές του... *Μάταιες ήταν οι απαγορεύσεις της αστυνομίας και των κυβερνήσεων, μάταια νουθετούσε η στοχαστική φρόνηση μερικών «γέροντων», μάταια ακόμη κουνούσε αποδοκιμαστικά το ολύμπιο κεφάλι του ένας Goethe. Είχε πια ξυπνήσει ο πόθος για μια μεγάλη παγκόσμια επιχείρηση. Σταυροφορικές ιδέες κυκλοφορούσαν σε όλο τον κόσμο».*

ΑΡΧΗ 3ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ

Ο φιλελληνικός αυτός ενθουσιασμός ήταν γενικός, έγινε «θρησκεία της νεότητας και των γερατειών», κατά την έκφραση του ιδίου Γερμανού ιστορικού. «Ελληνομανία» την ονομάζει η αυστριακή κατασκοπεία και τους φιλέλληνες «ελληνομανείς», επισημαίνοντας ιδίως την κίνηση του Αμβούργου.

(Απ. Βακαλόπουλου, *Ιστορία Νέου Ελληνισμού*, Ε΄, σελ. 576-77)

Ο κίβδηλος φιλελληνισμός

.....

Εκτός από τους ιδεολόγους που στρατολογούνταν στα φιλελληνικά κέντρα, καταγράφονταν και τυχοδιώκτες, καθυστερημένοι πλανόδιοι ιππότες, που έφταναν στην Ελλάδα τελείως άποροι, όπως π.χ. ορισμένοι στο Αμβούργο, που ήλπιζαν να κάνουν την τύχη τους στην ξένη χώρα, να πάρουν παράσημα, μεγάλους βαθμούς και διπλώματα. Γι' αυτούς η Ελλάδα ήταν η χώρα με το ένδοξο παρελθόν, αλλά και με το άγνωστο και γεμάτο υποσχέσεις μέλλον. Αγανακτισμένος αγνός Αμερικανός φιλέλληνας, ο Jarvis, λέγει, ότι είχαν κατεβεί στην Ελλάδα με την πρόφαση να τη βοηθήσουν, αλλά στην πραγματικότητα από επιθυμία να διαφημιστούν οι ίδιοι, να βοηθήσουν τους εαυτούς των και να ικανοποιήσουν τα συμφέροντά τους. Ντρέπεται και ο φίλος του συμπατριώτης Miller για λογαριασμό αυτών που ζητούν χρήματα. Πάντως, απ' όποιες ιδέες και αν εμπνέονταν οι νέοι αυτοί αξιωματικοί, υπαξιωματικοί, οπλίτες, φοιτητές κ.λ.π., γεγονός πρέπει να θεωρηθεί, ότι πολλοί ονειρεύονταν να κάνουν στο έδαφος της κλασσικής Ελλάδας μια σταδιοδρομία που η πατρίδα τους τους την αρνούσαν. Όλοι τους όμως συγκινούνται με την ιδέα ότι ένας σκλαβωμένος από αιώνες λαός θέλει ν' αποκτήσει την ελευθερία του, ότι αγωνίζεται ακόμη και για τη ζωή του, καθώς και για την τιμή των γυναικών και των

παιδιών του. Και το θεωρούν τιμή τους να πολεμήσουν για μια υπόθεση τόσο δίκαιη και ευγενικιά.

(Απ. Βακαλόπουλου, *Ιστορία Νέου Ελληνισμού*, ΣΤ', σελ. 993)

Μονάδες 25

ΘΕΜΑ Β2

Αντλώντας στοιχεία από τα κείμενα που σας δίνονται και αξιοποιώντας τις ιστορικές σας γνώσεις:

α. Να εξηγήσετε τους λόγους της μεταστροφής της Γαλλίας και της Αγγλίας μετά την επάνοδο του βασιλιά Κωνσταντίνου.

Μονάδες 13

β. Να επισημάνετε τα σφάλματα και τις παραλείψεις της ελληνικής στρατιωτικής ηγεσίας.

Μονάδες 12

Η στάση των ξένων Δυνάμεων απέναντι στην Ελλάδα κατά την περίοδο 1919-1922.

Μόνον την 22αν Μαρτίου 1922 (νέο ημερολόγιο) κατωρθώθη η σύγκλησις αύτη, (διάσκεψη του Παρισιού), αλλ' υπό περιστάσεις, αληθινά δυσμενείς, δια την Ελλάδα.

Η Γαλλία ήδη είχε υπογράψει, από του Οκτωβρίου 1921, την οριστικήν συνθήκην με τον Κεμάλ και δεν απέκρυπτε πλέον από την Αγγλικήν Κυβέρνησιν τας υποχρεώσεις που είχε αναλάβει απέναντι του Κεμάλ, όπως επιδιώξη ριζικάς μεταρρυθμίσεις της Συνθήκης των Σεβρών. Ο γαλλικός τύπος εξ άλλου είχε ξεσπαθώσει υπέρ των Τούρκων. Και η γαλλική κοινή γνώμη είχε καταληφθή από ένα αδικαιολόγητον και ανεξήγητον φιλοτουρκισμόν.

Ως προς την Αγγλίαν, αύτη απέδιδε τον αναβρασμόν των Ινδιών, που ήτο τότε πολύ μέγας, εις την

ΑΡΧΗ 5ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ

παράτασιν του Μικρασιατικού πολέμου και εν γένει εις την στάσιν που ετήρει αυτή στην Ανατολή. Επίστευεν επομένως η Αγγλική Κυβέρνησις, ότι η ταχεία συνομολόγησις της ειρήνης απετέλει εθνικήν ανάγκην. Αυτά είχε δηλώσει εις την Βουλήν των Λόρδων ο Υπουργός των Εξωτερικών Κώρζον.

Αλλ' η Αγγλική Κυβέρνησις, για να επιτύχει την ειρήνην, είχε στα χέρια της ένα δυνατό όπλο, που της το έδωσεν η Ελληνική Κυβέρνησις όταν εις αυτήν ενεπιστεύθη την όλην Ελληνικήν υπόθεσιν. Δεν είχε παρά να περιορίση τας ελληνικάς αξιώσεις και η ειρήνη θα συνωμολογείτο.

(Κ. Ζαβιτζιάνου, *Αναμνήσεις...*, Β΄, σελ. 127-128)

Το μέτωπο έπειτα από λίγο έχει διασπαστεί. Το Α΄ σώμα στρατού αναγκάζεται να εγκαταλείψει το Αφιόν Καραχισάρ. Ακολουθούν την υποχώρησι ην οι Έλληνες και οι Αρμένιοι, αναστατώνοντας τη συνοχή των δυνάμεών μας. Μέσα σ' αυτή τη σύγχυσι χάνεται ο μοναδικός ασύρματος του Α΄ σώματος στρατού με αποτέλεσμα να μην έχει τα μέσα να επικοινωνήσει με τη Στρατιά. Κι ενώ δεχόταν τις επιθέσεις του κύριου όγκου του τουρκικού στρατού, το Β΄ σώμα δεν έσπευδε να το ενισχύσει περιμένοντας διαταγές από τη Σμύρνη. Ο Κεμάλ διεύθυνε οπτικά τη μάχη και ο Χατζανέστις από απόστασι 500 σχεδόν χιλιομέτρων. Ο αντιστράτηγος Σπυρίδωνας γράφει: «Ομολογουμένως τοιαύτη σκανδαλώδης εύνοια προς τον Μουσταφά Κεμάλ δεν ήτο ποτέ δυνατόν να ευχηθή, ουδέ κατ' όναρ* να φαντασθή ούτος δι' εαυτόν και δια τον στρατόν του!».

(Δημ. Φωτιάδη, *Ενθυμήματα*, τομ. Α΄, σελ. 203)

*ουδέ κατ' όναρ=ούτε στ' όνειρό του.

ΑΡΧΗ 6ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣΟΔΗΓΙΕΣ (για τους εξεταζόμενους)

1. Στο τετράδιο να γράψετε μόνο τα προκαταρκτικά (ημερομηνία, εξεταζόμενο μάθημα). Τα θέματα να μην τα αντιγράψετε στο τετράδιο.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων αμέσως, μόλις σας παραδοθούν. Καμιά άλλη σημείωση δεν επιτρέπεται να γράψετε.
Κατά την αποχώρησή σας να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
3. Να απαντήσετε στο τετράδιό σας σε όλα τα θέματα.
4. Κάθε απάντηση επιστημονικά τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
5. Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
6. Χρόνος δυνατής αποχώρησης: Μετά την 10,30' πρωϊνή.

ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ**ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ**

**ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ Γ΄ ΤΑΞΗΣ
ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΕΝΙΑΙΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΤΡΙΤΗ 20 ΜΑΪΟΥ 2003
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ:
ΙΣΤΟΡΙΑ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΠΕΝΤΕ**

ΟΜΑΔΑ Α΄**ΘΕΜΑ Α1**

A.1.1. Ποια ήταν τα αίτια και ποιες οι αφορμές για την εκδήλωση του κινήματος του Στρατιωτικού Συνδέσμου στο Γουδί, το 1909;

Μονάδες 13

A.1.2. Πώς επεκτείνεται η οικονομική κρίση του 1929 από τις Ηνωμένες Πολιτείες σε ολόκληρο τον κόσμο;

Μονάδες 12

ΘΕΜΑ Α2

A.2.1. Να δώσετε το περιεχόμενο των ακόλουθων όρων:

- α.** Κομιτατζήδες
- β.** Οργανικός νόμος (Κρήτη)
- γ.** Νιου Ντηλ

Μονάδες 15

A.2.2. Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις που ακολουθούν γράφοντας στο τετράδιό σας τη λέξη **Σωστό** ή **Λάθος** δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί στην κάθε πρόταση.

- α.** Η Α΄ Εθνοσυνέλευση θέσπισε το «Προσωρινόν Πολίτευμα της Ελλάδος».
- β.** Ο Νόμος της Επιδαύρου κατάργησε τις τοπικές περιφερειακές εξουσίες.
- γ.** Ο Ι. Καποδίστριας ίδρυσε τον «Λόχο των Ευελπίδων».

ΑΡΧΗ 2ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ

- δ. Η αντιβασιλεία συνέστησε «εξαιρετικό δικαστήριο» (έκτακτο) για παραβάσεις των υπαλλήλων του Κράτους.
- ε. Ο Ι. Κωλέττης ίδρυσε την Εθνική Χρηματιστική Τράπεζα.

Μονάδες 10

ΟΜΑΔΑ Β'**ΘΕΜΑ Β1**

Αντλώντας στοιχεία από τα παρακάτω κείμενα και αξιοποιώντας τις ιστορικές σας γνώσεις να εξηγήσετε τους λόγους της μεταστροφής της αγγλικής πολιτικής το 1823 απέναντι στην ελληνική επανάσταση και να προσδιορίσετε τους τρόπους με τους οποίους εκδηλώθηκε αυτή η μεταστροφή.

«Είχε και κίνητρα εσωτερικής πολιτικής η μεταστροφή της Αγγλίας το 1823. Ο Ποτέμκιν γράφει:

“Ο Κάνιγκ φιλοδοξούσε να προσφέρει στους αστούς, στην τάξη των βιομηχάνων, εμπόρων και τραπεζιτών, δυνατότητα για νέα αναπτυξιακά άλματα, υποστηρίζοντας απελευθερωτικά κινήματα στην Ευρώπη και την Αμερική και δημιουργώντας έτσι νέες αγορές και ευκαιρίες κερδοσκοπικών επενδύσεων και εκμεταλλεύσεων”».

(Κ. Σιμόπουλου, *Πώς είδαν οι ξένοι ταξιδιώτες το 1821*, 3, 139)

Οδηγίες του Γεωργίου Κάνιγκ προς τον βρετανό αρμοστή των Ιονίων Νήσων:

«Η αγγλική κυβέρνηση ήθελε να θεωρήσει τους εξοπλισμένους πλοία των Έλλήνων ή ως πειρατές ή ως εμπόλεμους. Και επειδή ολόκληρο έθνος, εξανιστάμενο κατά της Αρχής του, δεν μπορεί να θεωρηθεί ως πειρατικό, ανάγκη πάσα να θεωρηθεί ως εμπόλεμος,

ΑΡΧΗ 3ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ

εφ' όσον φυλάττει τους κανόνες, και ενεργεί εντός των εν τοιαύτη περιστάσει παραδεδεγμένων όρων».

(Δ. Κόκκινος, *Ελληνική Επανάσταση*, 6, 70)

Γραπτές οδηγίες του Γεωργίου Κάνιγκ ως υπουργού εξωτερικών της Μεγάλης Βρετανίας προς τον πρεσβευτή του στην Κων/πολη:

«Την κατάστασιν του χριστιανικού τούτου λαού, ο οποίος στενάζει υπό τον ζυγόν των βαρβάρων από εκατονταετηρίδων, δεν δύναται η Αγγλία να βλέπη μετ' αδιαφορίας. Ο βασιλεύς επιθυμεί να ενεργήση ο πρέσβυς της Μεγάλης Βρετανίας εις την Πύλην υπέρ των χριστιανών, να απαιτήση την εκπλήρωσιν των υποσχέσεων, τας οποίας έδωσεν η Πύλη περί τούτου προς τους πρέσβεις των συμμαχικών δυνάμεων και να της υποδείξη ότι, αν αρνηθή να ικανοποιήση τας αξιώσεις αυτάς, δεν δύναται πλέον να διατηρή μετ' αυτής φιλικάς σχέσεις».

(Δ. Κόκκινος, *Ελληνική Επανάσταση*, 6, 68-69)

Μονάδες 25

ΘΕΜΑ Β2

Αντλώντας στοιχεία από τις παρακάτω πηγές και αξιοποιώντας τις ιστορικές σας γνώσεις, να επισημάνετε τους λόγους για τους οποίους ο Ε. Βενιζέλος προκήρυξε τις εκλογές του Νοεμβρίου 1920, τους λόγους για τους οποίους τις έχασε και την εσωτερική πολιτική εξέλιξη που σημειώθηκε τον Δεκέμβριο του ίδιου έτους.

Ε. Βενιζέλος προς Γ. Βεντήρη, 20 Απριλίου 1931

«Όταν υπεγράφη και η συνθήκη των Σεβρών, έκρινα ότι δεν είχα πλέον καμμίαν δικαιολογίαν ν' αναβάλω περαιτέρω τας εκλογάς. Τ' αποτελέσματα της πολιτικής μου ανεγράφοντο εις τας υπογραφείσας

ΑΡΧΗ 4ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ

συνθήκας, δι' ων ετερματίζετο ο πόλεμος, ο λαός επομένως είχε τα μέσα να ίδη ποίοι υπήρξαν οι καρποί της πολιτικής μου, και, χωρίς να αρνούμαι ότι διетήρουν ανησυχίας τινάς ως προς το ενδεχόμενον αποτέλεσμα των εκλογών, ήλπιζα εν τούτοις σοβαρώς (...) ότι ο λαός θα έκρινε τα γενόμενα.

Είχα δε ανάγκη να είμαι βέβαιος ότι ο λαός εγκρίνει την πολιτικήν μου, πριν ή προβώ εις την περαιτέρω δράσιν, την οποία επέβαλεν η ανάγκη της επιβολής της συνθήκης των Σεβρών».

(Στ. Στεφάνου, επιμ., *Ελευθερίου Βενιζέλου, τα κείμενα τόμος Γ΄, 125-126*)

Ο Ε. Βενιζέλος ομιλεί στην Πηνελόπη Δέλτα μετά τις εκλογές του Νοεμβρίου 1920:

«Είμαι συντριμμένος, δεν έχω πια δυνάμεις ν' αντιπαλαίσω· είχα σχηματίσει τ' όνειρο πως ο ελληνικός λαός μ' ακολουθεί στην κατάκτηση των ελληνικών μερών· μα ο ελληνικός λαός δε μ' ακολουθεί· πήγε δια της βίας... Του πήρα το παιδί του για πολλά χρόνια· δεν αντέχει πια στις θυσίες ο κουρασμένος λαός (...). Το ξέρω πως η Ελλάδα κακοδιοικήθηκε· μα τους είπα πως τώρα που τελειώνουν τα εξωτερικά προβλήματα, θα στρέψω στα εσωτερικά. Το ξέρουν πως ποτέ δεν είπα ένα πράμα και δεν το έκανα· πίστευα πως θα μου δώσουν δυο μήνες για να κάνω και την εσωτερική αναδιοργάνωση. Μα δε με πίστωσαν με δυο μήνες, δε με πίστεψαν...».

(Π. Δέλτα, *Ελευθέριος Κ. Βενιζέλος, Ημερολόγιο-Αναμνήσεις-Μαρτυρίες-Αλληλογραφία, 60-62*)

Μονάδες 25

ΑΡΧΗ 5ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣΟΔΗΓΙΕΣ (για τους εξεταζόμενους)

1. Στο τετράδιο να γράψετε μόνο τα προκαταρκτικά (ημερομηνία, εξεταζόμενο μάθημα). Τα θέματα να μην τα αντιγράψετε στο τετράδιο.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων αμέσως μόλις σας παραδοθούν. Καμιά άλλη σημείωση δεν επιτρέπεται να γράψετε.
Κατά την αποχώρησή σας να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
3. Να απαντήσετε στο τετράδιό σας σε όλα τα θέματα.
4. Κάθε απάντηση επιστημονικά τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
5. Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
6. Χρόνος δυνατής αποχώρησης: Μία (1) ώρα μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.

ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ**ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ**

ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΕΝΙΑΙΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΤΡΙΤΗ 21 ΜΑΪΟΥ 2002
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ:
ΙΣΤΟΡΙΑ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΠΕΝΤΕ

ΟΜΑΔΑ Α΄**ΘΕΜΑ Α1**

α. Γιατί η εργατική τάξη στην Ελλάδα δεν κατόρθωσε να διαδραματίσει αποφασιστικό ρόλο στις κοινωνικές εξελίξεις του τόπου έως το 1910;

Μονάδες 10

β. Ποιες είναι οι πολλαπλές συνέπειες που προέκυψαν για την Ελλάδα μετά την ενσωμάτωση των Νέων Χωρών στον εθνικό κορμό με το τέλος των Βαλκανικών πολέμων;

Μονάδες 16**ΘΕΜΑ Α2**

α. Να γράψετε στο τετράδιό σας τα δεδομένα της **Στήλης Α** και δίπλα στο καθένα το γράμμα της **Στήλης Β** που δηλώνει τη σωστή απάντηση.

Στήλη Α	Στήλη Β
1. Ε.Δ.Ε.Σ.	α. Ιδρύει νεολαιίστικη οργάνωση, την Ε.Π.Ο.Ν.
2. Ε.Κ.Κ.Α.	β. Ανατινάσσει τα γραφεία της προδοτικής φασιστικής οργάνωσης Ε.Σ.Π.Ο.
3. Ε.Α.Μ.	γ. Αποτελεί ένα είδος κυβέρνησης της ελεύθερης Ελλάδας.
4. Π.Ε.Α.Ν.	δ. Ιδρύει αντάρτικο σώμα με το οποίο δρα κυρίως στην περιοχή της Γκιώνας.
	ε. Δίνει την πρώτη μάχη στα Ρυκά της Παρνασσίδας.
	στ. Συμμετέχει στην ανατίναξη της γέφυρας του Γοργοποτάμου με το ένοπλο σώμα Ε.Ο.Ε.Α.

Μονάδες 8

ΑΡΧΗ 2ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ

β. Να δώσετε το περιεχόμενο των παρακάτω Συμφώνων:

- "Αντιδιεθνιστικό Σύμφωνο"
- "Σύμφωνο Μολότωφ - Ρίμπεντροπ"
- "Σύμφωνο της Άγκυρας"
- "Σοβιετοκεμαλικό Σύμφωνο Φιλίας".

Μονάδες 16

ΟΜΑΔΑ Β΄**ΘΕΜΑ Β1**

Με βάση το κείμενο που σας δίνεται και τις ιστορικές σας γνώσεις να κρίνετε την εκπαιδευτική μεταρρύθμιση του Ελευθερίου Βενιζέλου κατά τα έτη 1928-1932.

"Αλλά θα στηρίξωμεν ακόμη αποτελεσματικώτερον το κοινωνικόν καθεστώς δια της επιβαλλομένης αμέσου και ριζικής μεταρρυθμίσεως του εκπαιδευτικού μας συστήματος, εφόσον εκατοντάδες σχολείων της κλασσικής λεγομένης εκπαιδεύσεως εξακολουθούν να εξαπολύουν κατ' έτος χιλιάδας νέων ατελέστατα συνήθως μορφωμένων, ανικάνων ουσιαστικώς διά κάθε παραγωγικήν εργασίαν, το μέλλον μας δε δεν ημπορεί παρά να είναι σκοτεινόν και το κράτος εργάζεται προφανώς δια να παρασκευάση τον μέλλοντα στρατόν της κοινωνικής ανατροπής. Είμαι βέβαια θιασώτης της κλασσικής εκπαιδεύσεως αλλά δι' ελαχίστην αναλογίαν της σπουδαζούσης νεολαίας, δια τους ολίγους εκλεκτούς, οι οποίοι θα αποτελέσουν την ηγεσίαν της αύριον. Εις τους εκλεκτούς τούτους κατατάσσω όλους εκείνους, οίτινες προερχόμενοι έστω εκ των κατωτέρων στρωμάτων θα ηρίστευον εις το δημοτικόν σχολείον και εις τους οποίους, εφ' όσον είναι άποροι, το κράτος θα έδιδεν υποτροφίας δια να συνεχίσουν την περαιτέρω μόρφωσίν των. Δια τους πολλούς, τους φοιτώντας εις τα σχολεία της Μ.Εκπαιδεύσεως, η κλασσική λεγομένη εκπαίδευσις είναι στείρα απολύτως και άγονος.

ΑΡΧΗ 3ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ

Αλλά και το δημοτικόν σχολείον, το οποίον μορφούμενον εις σχολείον εργασίας πρέπει σοβαρώς να μεριμνήσωμεν, όπως καταστή γενικώς εξατάξιον, με την ευχήν όπως βραδύτερον γίνη και επτατάξιον, δεν αντιλαμβάνομαι ως σχολείον γενικής μόνον μορφώσεως.

Πιστεύω ότι κατά τα τελευταία έτη της εν αυτώ φοιτήσεως δυνάμεθα κυρίως εις τα σχολεία των γεωργικών περιφερειών να μεταδώσωμεν εις τους μαθητάς ποσόν πρακτικών γεωργικών γνώσεων, αι οποίαι θα τους καταστήσουν ικανωτέρους εις την καλλιέργειαν της γης και εάν ακόμη δεν έχουν τα μέσα ή την ευκαιρίαν να συμπληρώσουν την γεωργικήν των μόρφωσιν δια της φοιτήσεως εις πρακτικόν γεωργικόν σχολείον. Εννοείται άλλως τε ότι δεν θίγω παρά εις γενικωτάτας μόνον γραμμάς το πρόβλημα το κατ' εξοχήν πολύπλοκον και δυσχερές".

Τάσου Μιχαλακέα, *Ιστορική σύνθεσις*, σ.630-631.

Μονάδες 25**ΘΕΜΑ Β2**

Μελετώντας την πηγή που σας δίνεται και αξιοποιώντας τις ιστορικές σας γνώσεις να περιγράψετε τις οικονομικές δραστηριότητες στις οποίες επιδίδονται οι Έλληνες αστοί κατά το 19^ο αιώνα.

"Το ζήτημα όμως που ενδιαφέρει περισσότερο εδώ είναι τα αποτελέσματα της μεταπρατικής ιδεολογίας. Γιατί οι μικρόπνοες οικονομικές δραστηριότητες του καθενός αστού ατομικά, στηριγμένες στην αποφυγή κάθε κινδύνου και στην επιδίωξη υψηλού και γρήγορου κέρδους καθόριζαν και τα όρια της συλλογικής πρακτικής της τάξης του, όρια οικονομικά και πολιτικά. Σε αντίθεση με τους δυτικούς συναδέλφους τους οι έλληνες αστοί είχαν διαστρεβλωμένη αντίληψη πολλών βασικών αναγκών του καπιταλισμού, όπως είναι π.χ. οι

ΑΡΧΗ 4ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ

ανάγκες για προστατευτισμό ή για μια αναπτυγμένη εσωτερική αγορά. Αντιλαμβάνονταν τους δασμούς σαν μέσο για ν' αυξήσουν όχι την ανταγωνιστικότητά τους αλλά τις τιμές τους και το βραχυπρόθεσμο κέρδος... Γιατί άραγε (η αστική τάξη) θα επιχειρούσε να κυριαρχήσει στην πολιτική; Για ατομικά προνόμια που μπορούσαν ν' αποκτήσουν με τη δωροδοκία και την πατρωνεία; Τι αξία θα είχε μια μακρόχρονη πολιτική κυριαρχία για άτομα που ο ορίζοντας των προβλέψεών τους έφθανε μόνο λίγους μήνες πιο πέρα και η μεγαλύτερη φιλοδοξία τους ήταν να πετύχουν απόσβεση του κεφαλαίου τους σ' ένα ή δύο χρόνια; Ποιοι πόροι θα τροφοδοτούσαν την κεφαλαιική σώρευση, αφού οι πρωταρχικές φροντίδες του μεγαλοαστού ήταν, όχι μόνο τότε αλλά και στην Ελλάδα του 20ου αιώνα, να αποταμιεύει ή και να επενδύει ένα μέρος του πλούτου του στο εξωτερικό, ν' αγοράζει σπίτια και ν' αποθησαυρίζει χρυσές λίρες;"

Γ. Δερτιλή, *Κοινωνικός μετασχηματισμός και στρατιωτική επέμβαση (1880-1909)*, σ.95-96.

Μονάδες 25

ΟΔΗΓΙΕΣ (για τους εξεταζόμενους)

1. Στο τετράδιο να γράψετε μόνο τα προκαταρκτικά (ημερομηνία, εξεταζόμενο μάθημα). Τα θέματα να μην τα αντιγράψετε στο τετράδιο.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων αμέσως μόλις σας παραδοθούν. Καμιά άλλη σημείωση δεν επιτρέπεται να γράψετε.
Κατά την αποχώρησή σας να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.

ΑΡΧΗ 5ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ

3. Να απαντήσετε **στο τετράδιό σας** σε όλα τα θέματα.
4. Κάθε απάντηση επιστημονικά τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
5. Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
6. Χρόνος δυνατής αποχώρησης: Μία (1) ώρα μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.

ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ

ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ